

מימי הנחל

גליון שיחת חברים
איחוד האברכים הצעירים בחסידי ברסלב ירושלים
שיעור "כבוד רשת הנחל"

גליון י"ט

אייר-סיון תשע"ג

נקודת החבר

ומקבלין דין מן דין

יחיאל מיכל הלוי חזן

זה את זה באהבתו יתברך, ויזכיר כל אחד את חבריו כל העצות טובות שיודעים ומבינים כל אחד כפי מה שקבלו מרבים. הרי לפנינו ביור מפורט מהו שיחת חברים. א"כ לא נשאר לנו רק להתחיל מחדש להתחזק בעצה הנפלאה הזאת של שיחת חברים "לדבר מהתכלית מה אנו עושים בעוה"ז", וכמסופר על כמה מאנ"ש שהיה להם קביעות שבכל יום היו משיחים יחד בעבודת ה' חוק ולא יעבור.

וכבר אמר רבינו "את זה תקבלו מאתי שלא להניח עצמו להעולם להטעות שלא יטעה אותו העולם... מאחר שאין העוה"ז כלום" (שיחה"ר נ"א). צריכין לשון ולדבר מזה אחד עם השני - למאס את הבלי ותענוגי העוה"ז, לשים את רצונות ותאוות הרחוב הגשמי ללעג ולקלס, וכשידברו מזה פעם אחר פעם יכנס לתוך הלב וישפיע.

מעלה נוספת ישנה ב"שיחת חברים", חוץ מזה שמעורר אחד את השני, וכן הסגולה שמקבלין דין מן דין הנקודה שיש בחבירו, אפשר לדייק בלשון מוהרנ"ת (שם): "ויזכיר כל אחד את חבריו כל העצות טובות שיודעים ומבינים כל אחד כפי מה שקבלו מרבים". כלומר, לכל אחד יש כל מיני דקויות בהבנת דברי רבינו"ל, או לפעמים מיני הרגשים "געפילן" בעצותיו של הצדיק מה שאין לחבירו, וכאשר מדברים יחד אחד עם השני, לפעמים ממש פנים חדשות באו לכאן; מבינים באור אחר את עומק העצות הקדושות, מתגלים דרכים ונתיבות חדשים איך לקיים את עצותיו של רביה"ק לעובדא ולמעשה. וכאשר כתב לנו החכם מכל אדם בספר קהלת (ד', ט') "טובים השניים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם כי אם יללו, האחד יקים את חברו, ואילו האחד שיפול ואין שני להקימו". ורש"י מפרשו לענין המשנה "שאם תקפה עליו משנה שלו, חברו מחזירה לו, או אם יכשל ולא דקדק את אשר שמע מפי רבו בא חברו ומעמידו על האמת". הרי לנו שני מעלות נוספות שאפשר ליכות ע"י שיחת חברים.

יזכינו ה' יתברך להרבות בשיחת חברים, לחפש ולבקש את הדרכים והעצות שגילה לנו רבינו הקדוש שבאורם נתקרב להשי"ת ונקרב את הגאולה במהרה אכ"ר.

אשרי הזוכים!!!

דבר האיתוד

ב"ה אחרי הפסקה קצרה, ומניעות לא מועטות, הגנו זוכים לצאת שוב עם גליון חדש.

אנו תקווה שאכן נוכח להתאחד ולהתחדש כולנו כאחד יחד כרצון רביה"ק

העורך

אחד שאל את ר' לוי יצחק בנדר ז"ל: מהו ברסלב'ר חסיד? השיב לו במכתב בזה"ל: "מה שאתה רוצה שאכתוב לך מה הוא ברסלב'ר חסיד. מה אכתוב לך ידידי היקר, ב"ה כל ימי גדלתי באומן וראיתי ב"ה הרבה זקנים בפרט ר' אברהם ב"ר נחמן ז"ל והיה מורגל בפי כל, שעיקר התקרבות הוא ע"י תורה ל"ד בח"א ע"י"ש מענין ג' נקודות, הנקודה מהצדיק ע"י לימוד ספריו הקדושים, והנקודה של מקבלין דין מן דין שמדברים אחד עם חבריו מהתכלית האמיתית מה אנו עושים בעוה"ז, והנקודה מיניה וביה שהוא התבודדות לשפוך לפניו ית' כל לבו". (תמימי דרך נ"ג). וכן היה רגיל לחזור תמיד, שבאומן היה מורגל בפי כל שההתקרבות לרבינו הוא ע"י תורה ל"ד. כי הגה המתבונן באמת יראה שבתורה ל"ד יש שלשה יסודות גדולים מאוד: 'התקרבות לצדיק' שהוא 'העיקר והיסוד שהכל תלוי בו'.

'התבודדות' שהיא מעלה עליונה וגדולה מן הכל. והשלישית 'שיחת חברים' לדבר אחד עם חבריו מהתכלית האמיתית מה אנו עושים כאן בעוה"ז. הרי ש"שיחת חברים" הוא דבר גדול מאוד, ובכן נתמקד קצת בהענין של שיחת חברים.

וה"ל מוהרנ"ת (ליקוטי עצות תוכחה, ה' - ע"פ תורה זו): "כל אדם צריך לדבר עם חבריו ביראת שמים, כי יש בכל אחד מישראל דבר יקר שהיא בחינת נקודה טובה מה שאין בחבירו, על כן צריך כל אחד לקבל מחבירו מנקודתו הטובה על ידי שידברו זה עם זה ביראת שמים". א"כ יש לנו כאן עצה נפלאה, הרי אנו רוצים להיות ברסלב'ר חסידים ללכת בדרכי רביה"ק, יש לנו עצה פשוטה מאוד: להתוועד כל יום עם חבר טוב ולדבר שיחת חברים.

שואל השואל "שיחת חברים" מהי?

הא לך לשון מוהרנ"ת (ליקוטי עצות התחזקות, ג'): "החברים המקורבים לצדיקי אמת ואוהזין את עצמם בהם, ראוי שיחזקו זה את זה ויעוררו זה את זה, ועיקר ההתחזקות הוא בגודל כח הצדיק האמת שהוא גדול כל כך, עד שיכול להעלות גם נפשו הפגומה ביותר ולא יצאה עדיין מחול אל הקודש אפילו כחוט השערה, גם אותו יכול הצדיק להעלות ולחדשו לטובה בגודל כוחו. וזה עיקר ההתחזקות של כל אחד, כי אפילו הגרוע שבגרועים יהיה מי שיהיה, אפילו אם עכשיו עובר עליו מה שעובר - כל זמן שאוהז את עצמו בהצדיק האמת יש לו תקווה טובה ונפלאה לנצח. גם צריכין שכל אחד יחזק את חברו, ויעוררו

ומקבלין דין מן דין

מכתבים בעניני עבודת ה', לקבל את הנקודות שיש בחברנו

ליל שני וישב תשע"ג

לידידי ר' שליט"א.

הנני מנצל את ההזדמנות של נסיעת ... לשלוח לך מכתב. כי זה כמה נכסוף נכספתי לדבר עמך בעבודת ה', ומי יודע מתי אזכה לזה, מאחר שנסעת ל... לזמן רב. והאמת הוא, שאיני יודע היכן אתה אוחז, ומה הם כיסופיך ומה הם מעברייך, ולכן קשה לי לכוון בדבריי לכתוב מה שנצרך לך. אך חזקה עלינו פקודתו של רבינו הקדוש שפקד וציוה לדבר זה עם זה בעבודת ה', גם אם אין יודעים כלל מה עובר על השני. כמוכא בחיי מוהר"ן (אות שכה) בזה הלשון: "אמר לי כששאלתיו אם אדבר עם בני אדם, השיב לי 'שמוס יא' [- כן תשוח]. שאלתי: 'איך ווייס אבער ניש וואס יענעם גייט אפ' [- איני יודע מה עובר עליו]. השיב לי: 'דוא דארפסט ניש וויסן' אינך צריך לדעת]. שאלתי: 'וואס העלף איך אים?' [-מה אני עוזר לך] השיב: 'וואס האט דאס צו דיר' [מה זה שייך אליך]. והבנתי כוונתו שרצונו לומר: 'דוא פועל'סט יא!' [- הגך כן פועל]. ומדברי מוהר"ן אנו רואים, שהבין כוונת רבינו, שלא די שצריכים לדבר עם השני גם אם אין יודעים מה עובר עליו, אלא אף גם פועלים על ידי הדיבורים. כי כשמדברים עם השני בתמימות מעבודת ה' ומדיבורי הצדיק, פועלים.

ולכן אשתדל לדבר עמך - בכתב - כמה דיבורים, ויהי רצון שיפעלו פעולות טובות עלי ועליך, אמן.

מה שאני רוצה לכתוב לך הוא על הענין של גודל הסכנה שנמצא כל אדם ואדם בעולם הזה. כי הנה, ראיתי בזמן האחרון שאחד מהמחלות הגדולות שדורנו האחרון חולה בהם, הוא שאין אנו מפקדים מהסכנות הרוחניות הנוראות העומדות עלינו, ויש לנו יותר מדאי 'בטחון עצמי', וכל אחד בוטח בעצמו שהוא לא יפול לתאוות העולם הזה, ונדמה לו כאילו יש לו 'ביטוח', והוא 'חסין אש' נגד תבערת המדורה של היצר הרע.

ומחמת זה - מחמת שחסר לנו הפחד מגודל הסכנה - לכן, אין אנו נשמרים כראוי. ואנו מעיזים להיכנס לתוך 'שטח אש', ונכווים רחמנא ליצלן ולישזבן. כי עיקר השמירה מסכנת היצר הרע, הוא על ידי הפחד שהאדם מפחד לבד יפול ברשתו, ומחמת הפחד הרי הוא מתגבר לפרוש ולהתרחק ממנו כמה אלפי פרסאות, שלא יפול לרשתו.

וכמסופר בחיי מוהר"ן (אות תקצ): "איש אחד מאנשי-שלומנו היה בפעטערבורג, והיה כותב לו זכרונות לברכה משם מכתבים הרבה, כאשר שיש לו צער גדול מזה שנוקל לשם, כי כמה פעמים שמעו ממנו זכרונות לברכה ששם במקום זה הג"ל קשה מאד להתחזק בעבודתו יתברך, כי הוא מקום מסוכן מאד. ופעם אחת סיפר רבנו זכרונות לברכה מזה, ואמר בזה הלשון 'דאס וואס ער האט מורא און ציטערט טאמער חס ושלום וועט ער זיך ניש דער האלטן, האט דאס דער האלט אים'. דבר זה בעצמו שהוא מתיירא וחרד כל-כך שמא מחמת זוהמת המקום לא יוכל לעמוד במדרגתו, דבר זה בעצמו מעמיד ומחזק אותו לעמוד על עמדו, ולבלי ליפול ממדרגתו".

ונתעוררתי לזה, כשישבתי באחד החבורות שהיו לי ב... וישב לידי איזה בחור עם פלאפון שאינו כשר, ונחררתי מעט ואמרתי לו 'איך אין אתה מפחד לאחוז מכשיר כזה בידך, אשר הוא כלי משחית ממש, ורבים חללים הפילה'. ענה לי הבחור בשוויון נפש 'אני לא גולש לאינטרנט, אני רק משתמש עם זה להודעות'. ואח"כ שמעתי מאיזה בחור שישב לידי, איך שמדברים ביניהם, שאם רק מחליפים את הכרטיס 'סיס' של הפלאפון, אפשר בקל לבוא על ידי אותו הפלאפון לעשרה כתרין דמסאבותא.

ואז נתעוררתי מעט לחשוב בענין זה, עד כמה איבדנו את הפחד והיראה מפני מכשול עבירה. ואנו טועים לחשוב שיש לנו כח לשמור את עצמנו, ואנו סומכים על עצמנו. והוא ממש ההיפך ממה שלימדו אותנו חכמינו זכרונות לברכה. והוא שקר גמור ממש, היפך תורת האמת שקיבלנו מהר סיני.

כי כבר הזהירו אותנו חז"ל [רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא] במסכת אבות "וְאֵל תִּתְּנָן בְּעֶצְמְךָ עַד יוֹם מוֹתְךָ". ואמרו בגמרא (ברכות כט): "אל תאמין בעצמך עד יום מותך" שהרי יוחנן כהן גדול שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי". הרי לנו שגם אם הוא צדיק גדול כמו יוחנן כהן גדול, אשר נכנס לקודש הקדשים שמונים שנה [!] אשר אין לנו שמץ של השגה עד היכן גדולה צדקותו ומעלתו. גם הוא אסור לו להאמין בעצמו עד יום מותו, כי גם הוא יכול ליפול.

וכן מובא בירושלמי מעשה נורא: "כמו שכתוב בירושלמי פ"ג דשבת, תמן תנינן 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', מעשה בחסיד אחד שהיה יושב ושונה 'אל תאמין בעצמך עד יום וקנתך', כגון אני? שהיה [חושב] בעצמו שלא ישלוט בו יצר הרע מפני שהיה זקן. יום אחד באה רוח אחת ונעשית לפניו כאשה יפה מאד, ועברה לפניו והתחיל לתובעה, ואחר כך התחיל להתחרט בו מחטאו, ואמרה לו אל תצטער כי רוח היא, ולא נכשלת באשה. אך לך והשווה עצמך לחביריך, ותשנה המשנה כמו שהיא: 'עד יום מותך'. כי אפילו בימי הזקנה אין אדם בטוח ממכשול היצר הרע" (העתקתי זאת מתוך ספר 'בניהו בן יהוידע' על ברכות דף ה).

והטעם והסוד הפנימי בזה, מבאר מוהר"ן בדברים מבהילים וזה לשונו: "ועל כן אמרו רבותינו זכרונות לברכה 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', וכמו שמצינו כבר כמה צדיקים ואנשים גדולים וכמה אנשים כשרים וחשובים שכבר עסקו בעבודת ה' באמת ימים ושנים, ואחר כך נלכדו בעבירות חמורות חס ושלום, רחמנא ליצלן! וכמוכא בכתבי האר"י מזה. אך הכל הוא על פי הג"ל: כי מחמת שכל אדם עוסק בעולם הזה לברך בירורים, ובפרט העוסקים בעבודת ה' ביותר שבכל יום ויום הם מבררים בירורים חדשים, ועל כן בכל יום ויום יצדם מתגבר עליהם ביותר, כי יש להם יצר הרע חדש בכל יום, כי בכל יום נתעורר עליהם הרע מחדש, והיינו הרע של אלו הניצוצות שהגיעו אליהם עכשיו לבררם. ועל כן לפעמים, הם באים לאיזה ניצוצות שהם מונחים בעמקי הקליפות, ומחמת שהם עוסקים לבררם על כן נתאחו בהם הרע מאד רחמנא ליצלן, ועל כן יכולין להיכשל פתאום חס ושלום! ועל כן צריכין להיזהר מאד מאד לשפוט עצמו בכל יום ויום ולהשוב דרכיו, כדי לעורר על ידי זה התלהבות לבו כדי שיתעורר אש המשפט כדי לשרוף את הרע" (ליקוטי הלכות, גרים ג, יח).

ומי שעל אף הכל סומך על עצמו, וחושב שהוא יוכל להיכנס למקום סכנה ולהישמר - יכול ליפול באין סומך. וכדבריו החריפים ביותר של רבי אברהם ב"ר נחמן לגבי הקריאה בספרי חקירות [אשר כיום, הוא נסיון הרבה יותר קטן וקל מהנסיון של קדושת הברית] וזה לשונו: "ומי שלא ישמע לדברינו אלה, וירצה לסמוך על דעתו שלא ישל ולא יטה מן האמת אפילו כשיעסוק בספרי פסיליהם - בטח ישתקע שם לעולמי עד! כי השם יתברך בעצמו, בשביל כח הבחירה מניח לו מקום להסתפק קצת. והאפשרות והיכולת לנטות מן דרך האמת כשנכנס במקום סכנה כזאת - רב ועצום הוא מכל דיבור ומכל מדע!

הלא הבט וראה מה שמוכא בדברי מוהר"ן ז"ל בהלכות שבועות ובהלכות כבוד אב ואם הלכה ב', שאף על פי שדרך השם יתברך לקרב את האדם בכמה דרכים, אך אף על פי כן הוא מניח לו מקום להסתפק קצת בשביל נסיון ובחירה, וכשמתחזק באמונה שלימה וכו'. אבל אם ירצה לבקש תואנות לפרוש, נותן לו השם יתברך מקום לטעות יותר ויותר, וצריך אחר כך יגיעות גדולות ועצומות ביותר קודם שיוכח אל האמת, וכולי האי ואולי. עד שיכול לפרש מן העולם ולא יוכח אל האמת! וכו'. עיין שם היטב וגם בשאר מקומות בדבריו הקדושים" (כוכבי אור, אמת ואמונה, אות א).

ואין הכוונה לומר חס ושלום, שכשהוא נופל להיכן שנופל הרי הוא מאבד כל מה שהיה לו מקודם. כי בודאי אין נאבד שום דבר שבקדושה חס ושלום, ולית רעותא טבא דאתאביד. רק שמאידך, אינו זוכה לבוא למה שהיה צריך לבוא.

"מימי הנחל"

וכדבריו המפורשים של מוהרנ"ת בענין זה:

"אמרו רבותינו זכרונם לברכה 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', וכשזוכה באחריתו לבלות ימיו בטוב האמיתי, אז אשרי לו. ועל כן אנו רואין שהרבה התחילו בעבודת ה', אבל זעירין אינן שזכו להגיע למעלתם, ונמצאים רבים שנופלים מעבודתם. ואף על פי שבדאי בקדושה אין שום דבר שבקדושה נאבד לעולם, וכל מה שעשה בהתחלת עבודתו, כל דיבור דקדושה שיצא מפיו וכל תנועה קלה שעשה בעבודת ה' יתברך, בודאי אינו נאבד לעולם, וסוף כל סוף לא יישאר לו כי אם דברים כאלה, היינו דברים שבקדושה שזכה לעשות בזה העולם, כי אין מליון לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד. אף על פי כן, ליכות למה שצריך כל אחד לזכות, אי אפשר ליכות עד שיגמור עבודתו בשלימות, דהיינו שיוכח לעבוד את ה' יתברך כל ימי חייו עד הסוף" (ליקוטי הלכות, מושא ומתן ד, טו).

•

וגם מי שזכה להיות מקורב לרבינו הקדוש ולטעום את אורו – גם הוא בסכנה איומה ונוראה. כי גם אם זכה להיכנס לקודש הקדשים של רבינו הקדוש, גם הוא יכול ליפול באין סומך רח"ל, והוא בסכנה גדולה. וכמו שאמר רבינו הקדוש בעצמו, כמסופר בחיי מוהר"ן (אות רנז): "וכן שמעתי בעצמי שאותן שנפטרו כבר הם בודאי מאנשיו, כי אותן שהם בחיים עדיין הם בסכנה גדולה!".

וצריכים רחמים רבים, שאכן זכה שתצא נפשו בין ברסלבר חסידים אמיתיים. כי גם מי שהוא עכשיו ברסלבר חסיד, גם הוא יכול ליפול רח"ל. וצריכים רחמים רבים ושמירה גדולה שיוכח להיות עד עת זקנתו ברסלבר חסיד אמיתי. וכדברי מוהרנ"ת במכתבו, שמביא לדוגמא את משה חנקס, שהיה מקורב לרבינו הקדוש ובסוף נפל ונעשה מתנגד רח"ל. וזה לשונו:

"ועתה מה אעשה לכם אחיי ורעיי; ההכרח שיעבור על כל אחד מגיעות ונסיונות רבות מעורו עד זקנתו אשרי מי שיעמוד בהם, כאשר אתם רואים מה שנעשה עם משה חנקס, אשר כל העולם אפילו מתנגדים תמהים ושוחקים ממנו שנחלק ונפל כל כך כתוא מכמר, השם יתברך ירחם עליו, ויקימו וישיבו אל האמת מהרה. אבל לעת עתה צרתו היא צרה אמיתית, גדולה וכפולה ומכופלת מכל צרותינו, אוי ליקנתו שאובד בחינם בכל יום מה שאובד, וכבר היו לעולמים מעשיות כאלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על המשנה אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי וכו', וגם סמוך לימינו ארע עם הרב מבאלפיר וכו' שנדחה בסוף ימיו כמפורסם. במה נקדם ה' כעל כל אשר גמלנו שזכינו להינצל מזה, וגם עד זקנה ושיבה אלקים אל יעזבונו עד אגיד וכו', עד שתצא נפשותינו בין ברסלבר חסידים האמיתיים המקורבים וקשורים בשמו הקדוש זכרונם לברכה".

ואכן, לא לחינם תמה מוהרנ"ת על עצמו, ותפס בזקנו ואמר בתמיחה: "אָנּוּא! א ווייסע בארד און נאך א ברסלבר חסיד", כאשר ידועה שיחה זו בין אנ"ש. כי אכן צריכים רחמים רבים להישאר בקדושתו ותומתו עד עת זקנתו.

•

ולסיכום, עלינו להתחזק בנקודה זו. לציית בתמימות לדברי חז"ל שהזהירו אותנו שלא להאמין בעצמנו עד יום מותנו. ולפחד ולרעוד מכל חשש מכשול. כאשר מצאנו אצל רבינו הקדוש, כמה היה מופחד ומרתת מחשש מכשול. כמסופר בחיי מוהר"ן (אות קז):

"פעם אחד נסע למעדועדיווקע ונתעכב בדרך ולא הגיע על שבת, והוכרח לשבות בכפר 'האלאווקיקא' סמוך למעדועדיווקע. כי הסוסים נתיגעו ולא היו יכולים לילך, ונתאחר עד שבא סמוך להדלקת נרות ממש לכפר הנ"ל. ואחר כך כשבא לביתו לכאן, סיפר לפנינו כל המעשה הזאת באריכות גדול. ואמר שבעת שהלכו הסוסים סמוך לערב והוא היה רוצה שירוצו במהירות גדול אבל הם לא רצו לילך, ואמר שהיה דומה כמו שבורחין בחלום, שנדמה להאדם שצריך לברוח ואי אפשר לו לברוח בשום אופן, כידוע בחוש שכך דרך החלום – כך היה לו אז. והיה לו צער גדול מאד שלא יבוא לידי חילול שבת חס ושלום. ונדמה לו בשעת נסיעתו כמו שמוליכין את האדם לגיהנם, שאז בודאי הפחד גדול עד אין סוף, כן ממש פחד זה היה עליו מחשש חילול שבת חס ושלום".

וכל שכן אנו, בדורנו זה שהוא דור המבול ממש, וכל אדם עומד בסכנה גדולה שלא יפול ויאבד את לבו ויהדותו רח"ל – בודאי עלינו לפחד מאד מכל חשש מכשול.

ולעובדא ולמעשה, מה צריך לעשות לאור הפחד הזה, הוא כמה נקודות:

ראשית כל, בפשיטות. שהפחד הזה צריך לגרום לנו לשמור את עצמנו, שלא להיכנס למקומות סכנה, ולבלות כמה שיותר רק בד' אמות של בתי כנסיות ובתי מדרשות. ולא לצאת לשוק כי אם לצורך פיקוח נפש או כיו"ב. ולא לעסוק בשום ענין שיכול להביא אותנו לידי מכשולות רח"ל.

וגם אחר השמירה שהאדם שומר את עצמו כבבת עין, גם אז עדיין הוא צריך לעצוק לה' בכל כוחו, כמו אחד הנמצא בסכנה נוראה ושואג בכל כוחו. כמובא בשיחות הר"ן, וזה לשונו:

"נתעוררתי מעט לחשוב בענין זה, עד כמה איבדנו את הפחד והיראה מפני מכשול עבירה. ואנו טועים לחשוב שיש לנו כח לשמור את עצמנו, והוא ממש ההיפך ממה שלמדנו אותנו חז"ל"

"מענין הספינה, שהלך עם הספינה לתוך הנהר והוא לא ידע להנהיג הספינה, וכשבא בתוך הנהר רחוק מהיבשה ולא ידע כלל מה לעשות, כי הספינה מתנוודדת וכמעט שטבע חס ושלום. ואז צעק להשם יתברך והרים ידיו אליו כראוי. וכן כשהיה תלוי בידיו על החומה במכירה כשרצה לברוח מהעיפוש רחמנא ליצילן וכו' וראה תחתיו הים כגרת וכמעט כמעט שיפול כמבואר

בסיפור הנסיעה שלו לארץ ישראל, אז גם כן צעק בלבו להשם יתברך כראוי. והיה רגיל לספר זאת, ורצה להכניס בלבנו שכך צריך כל אחד ואחד לעצוק להשם יתברך ולישא לבו אליו יתברך כאילו הוא באמצע הים תלוי על חוט השערה, והרוח סערה סוער עד לב השמים עד שאין יודעין מה לעשות, וכמעט אין פנאי אפילו לעצוק, אבל באמת בודאי אין לו עצה ומונס כי אם לישא עיניו ולבו להשם יתברך. וכך צריכין בכל עת להתבודד ולצעוק להשם יתברך, כי האדם בסכנה גדולה בזה העולם כאשר יודע כל אחד בנפשו והבין הדברים היטב" (שיחות הר"ן, קיז).

ומלבד כל זאת, צריך להיות מקושר היטב לרבינו הקדוש, להגות בספריו וללכת בדרכיו ולזכור בו בכל עת. "כי זה ידוע שכל אדם הוא בסכנה גדולה בכל עת, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'צרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו' וכו'. ועיקר העזר והסיוע דלעילא הוא על ידי הצדיק האמת שהוא בחינת צדיק מושל ביראת אלקים, כמובן בכמה מקומות. כי מובא בספרים שבין הקדושה והסטרא אחרא הוא כחוטא דקיק וכו'. ועל כן האדם בסכנה גדולה בכל עת, בבחינת מה שאמר דוד 'כפשע בני ובין המות' וכתוב 'ואני כמעט נטיו רגלי' וכו', וכתוב 'לולא ה' עזרתה לי כמעט וכו'. על כן באמת בכל דור ודור עיקר הצדיקים והיראים שבכל דור הם אותן שנתקרב ונקראו על שם הצדיק האמת שבדור, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה 'אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ' וכו'. כי עיקר הכח להינצל בכל עת ממה שצריך להינצל, הוא רק על ידי הצדיק בחינת משה שעומד בין שמו לרצון" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר ה, ג).

[וכמובן, שאם אינו דואג לשמור את עצמו שלא יבוא לידי סכנה – עליו נאמר (משלי יט, ג) "אִנְלֹת אָדָם תִּסְלַף דָּרְכּוֹ וְעַל יָיָן יִנְעַף לְבוֹ". כי מי אשם לו לשוטה זה שלא שמר את עצמו ונכנס לגוב האריות עד שהמיתו האריה. (ובודאי, גם אחר שנפל באשמתו, אסור לו להתיימשך מרחמי ה'. רק שצריך לדעת שיש לכל אחד בחירה, ועיקר הבחירה בענין זה הוא להתרחק מכל דבר שיכול להביא לידי מכשול, ואכמ"ל)].

•

ואסיים בזה, אע"פ שאפשר להאריך עוד הרבה מאד ולהביא דיבורים רבים ממוהרנ"ת שכתב על ענין זה. אך עלות השחר ממשמש לבוא, ולכן אסיים. והעיקר הוא שמחה! כי שמחה מביא לאדם עזות דקדושה, להתגבר בכל עוז להשליך מאיתו כל הסכנות, ולהיחבא בתוך אוהל הקדושה.

ואבקש ממך שתזכור אותי לטובה אצל ... בכל עת שתזכר ממני. ואם אוכה לקבל ממך מכתבים [אפילו קצרים] אשמח מאד.

ידידך מנוער

'תקוע' במירון

היתה עיר של כהנים שהיו שומרים על טהרתם במשך כל השנה בכדי לאכול תרומות ומעשרות וקדשים. יצוין כי דווקא מירון ידועה כעיר כהנים, שבה היתה משכנה של משמרת יהויריב (ירושלמי תענית כד.). בספרי המסעות אנו מוצאים כי על הר זה ישנה "מערת הכהנים", והיא אכן מצויינת כיום לא רחוק מקבר שמאי (כפי שנכתב בהמשך), ולפי עדות הקדמונים היתה חקוקה במקום צורת יד הכהנים כפי שמקובל על גבי קברי הכהנים עד היום הזה.

אלפי מערות

יצוין כי עד היום הזה עדיין לא הספיקו הארכיאולוגים לחקור את כל שטח ההר, בין השאר משום שהוא מלא וגדוש במערות קבורה, וכנראה עקב הסמיכות למירון אשר בה מצויים יהודים חרדים במשך כל ימות השנה, נמנעו הללו מלהקים במקום שדה קרב חדש עם הציבור החרדי. מפי זקני ירושלים שמעתי כי בשנים שעברו כאשר ניסו לחפור במקום, היה זה הקנאי הגדול רבי עמרם בלויא זצ"ל שנודע לו על כך בהשגחה פרטית מופלאה, הוא ואנשיו לא התמהמהו כהוא זה ועד מהרה הפתיעו את הארכיאולוגים שהוכו בהלם לראותם בפתע פתאום במקום נידח כזה, וכמובן נכנעו ועזבו את המקום על אתר.

על קיומם של מערות אלו בהר זה ישנה עדות מפורשת של תלמיד האור החיים הק', והיות שלאחרונה היו כאלו שטענו בדבר כאילו כוונתו לכפר מירון עצמו מצאתי לנכון להעתיק את לשונו, כדי לברר כי כוונתו ברורה על הר חורבת שמע, וגם כדי לתת תיאור לפני הקורא כיצד נראה המקום לפני מאות בשנים ובעיקר מפני פרטים שונים המתבררים בדבריו:

" והלכנו משם (ממירון) לראש ההר השני ששם קבור שמאי הזקן ע"ה ובעמק בין ההרים נהר גדול עובר, נקרא מי מגידו. עלינו לראש ההר השני והגענו למערה גדולה יש בה ט' כוכין ואבינו שמאי הזקן יש על קברו אבן אחת ועל האבן כמה שעוה, לפי שדולקים שם שעוה. והדלקנו שם נרות ולמדנו ג' סדרי משנה לפי שכבר היה ערב שבת, והלכנו משם. יש אבן אחת קבור שם רבי אליעזר בן יעקב, אמרו שבתו של ר' אליעזר בן יעקב עשתה זאת לכן נקראת אבן זאת אבן המעוברת וכל אבן מהם אין רוב העולם יכולים לנענעה מפני גדלה והם ה' אבנים זו על גבי זו ויש אומרים כלתו של שמאי עשתה אלו האבנים לשמאי ונקברה שם היא. הלכנו משם למערה גדולה יש שם י"ד כוכין אמרו שהם תלמידי שמאי, גם הלכנו משם מצאנו גומה גדולה חקוקה תוך אבן, אמרו שהוא היה מקום שהיו עושים 'קדושת בית יהודה' (?). **הלכנו משם עוד למערות אלפים מלאות כוכין ואין יודע אותם ובקשנו**

בשנים האחרונות השתרש נוהג נעלה אצל רבים מאנ"ש שקבעו לעצמם להסתופף בחג השבועות בצל קדושת הרשב"י במירון, אשר יום הולדתו חל בו ביום. כמו"כ עומדים אנו עדיין סמוך ונראה להילולא דרשב"י, אשר מאז ומתמיד היה יום ל"ג בעומר כיום חג לכל דבר עבור תושבי ארץ הקודש, מכל עיר וכפר יצאו שיירות שיירות, בשנים עברו היה המסע נמשך כשבועיים או יותר, והיו אף מתושבי חו"ל שהקדישו לכך חודשים שלמים - הכל כדאי כדי לזכות בזכיה הגדולה להשתתף בו ביום בהילולא הקדושה של התנא האלוקי רשב"י הנערכת בהמון חוגג באתרא קדישא מירון. הכפר מירון אפוף מסתורין, נופו הקדום וההרים הנישאים המכתרים אותו מכל עבריו, הגאיות העמוקות, יערות העד והמערות העתיקות - כל אלו מעניקים למירון מימד מיוחד. ואכן לא בכדי כל יהודי מרגיש בלבו אהדה חזקה לכל אשר קשור עם מירון, בכל ביקור ההרפתקנים שבינינו משקיפים שוב ושוב לעבר פסגות ההרים הגבוהים ומנסים למצוא נקודות חדשות מעבר לאותו סלע זקוף "כסא של אליהו" הבולט ממעל לאותם שתי קרחות יער המרכיבות יחדיו את האותיות ז"כ, שאנשי מירון נהגו לפענח אותם "זה כסא". מעניין להווכח כי ההרים והבקעות הנראים לנו כאילו מחוץ ליישוב לגמרי, ידעו ימים טובים יותר, בפרט בתקופת התנאים כאשר רבי שמעון בר יוחאי והחבריא הקדישא התגוררו שם בהרים שכנראה היו מיושבים בבתים ובתי כנסיות אשר שרידיהם נמצאים בשטח עד היום הזה.

"תקוע הגלילית"

מדרום לציון הרשב"י, מעבר לירידה התלולה המובילה לעבר "מעין מגידו" (עליו נרחיב להלן בעז"ה) מתנשא לו הר גבוה המשקיף על מירון כולה, הנקרא במפות "חורבת שמע". מי שעומד על המרפסת הגדולה של השטיבלאך, רואה את ההר הזה מול עיניו. בפסגתו של הר זה בנויה מצבה ענקית של אבני גזית ומקובלת במשך הדורות כקברו של שמאי הזקן. רבים מבאי מירון אינם מפספסים כל הזדמנות להעפיל על ההר מעברו המערבי בדרך עפר המתפתלת במעלה ההר, אך מעטים מביניהם יודעים כי חוץ ממצבת שמאי הזקן קיימים במקום עד היום שרידים מפוארים של יישוב יהודי מזמן בית המקדש בו התגורר בין השאר התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי בכבודו ובעצמו.

מסתבר איפוא כי מדובר ביישוב "תקוע הגלילית" ממנו היו מביאים שמן זית טהור לבית המקדש בתקופה בה התרחש נס חנוכה!!! כמה סמלי הדבר כי מטרים ספורים ממצבת שמאי הזקן אפשר להבחין עד היום בגת שמנים עתיקה החקוקה בתוך הסלע, מי יודע, אולי הגת הזאת סיפקה שמן למנורה הטהורה - - -

וכך אומרים חז"ל במשניות (מנחות פ"ח מ"ג): "תקועה אלפא לשמן" ופירש הרע"ב:

"עיר ששמה תקועה כדכתיב (שמואל ב יד) וישלח יואב תקועה: אלפא לשמן - השמן שלה ראשון ומובחר לשמנים. כאל"ף זו שהיא ראשונה לאותיות". ואם כך יש לנו חידוש נוסף שגם בזמן דוד המלך התקיים כאן יישוב יהודי, ומשם האשה התקועית שבאה לפני המלך לבקשת יואב כפי שמסופר שם בתנ"ך.

שמונת ימי חנוכה

ומה קשור כל זה לשמונת ימי החנוכה? מסתבר שהיישוב תקוע נוס חנוכה כרוכים זה בזה, שכן הסיבה שנס חנוכה אירע במשך שמונת ימים היתה כי המהלך מבית המקדש לתקוע הגלילית וחזרה היה שמונה ימים, וכפי שמופיע בתשובות הגאונים (סימן ק"ד): "מפני שהשמנים באים מחלקו של אשר כדכתיב וטובל בשמן רגלו ומקום היה לו שנקרא תקוע כדאמרינן (מנחות פ"ה ב) תקוע אלפא לשמן שממנו השמנים יוצאים, ומשם עד ירושלים היה מהלך שמונה ימים בין הליכה וחזרה והכי אמרינן במנחות, ולפיכך המתין להם עד שיביאו משם שמן טהור וזהו שנעשה להם נס לשמנת ימים". ובדרך צחות אולי יש מכאן סמך נוסף למנהג אנ"ש לשבות בשבת חנוכה במירון, שכן מאיזור מירון הביאו את השמן בעת נס החנוכה...

הסיבה מדוע הרחיקו עד לשם בכדי להביא שמן זית טהור, יתכן שנעוצה בכך שתקוע

לקדושים אשר בארץ

היו מוטלים ליד מעיין מגידו ושימשו את המבקרים בו, עד שביום בהיר אחד נעלמו השרידים הללו ואין איש יודע מי הוא זה ואיזהו אשר שדדם ממוקומם.

מקום הסתלקות רשב"י

היכן היה מקום הסתלקותו של רשב"י? לא מצאנו בזה תשובה ברורה, אולם לכל הדעות לא היה המקום רחוק ממירון, ויש אף הטוענים שהוא הסתלק בכפר מירון עצמו. להשערתו של אחד מחשובי אנ"ש ומוותיקי מירון שליט"א (שביקש להשאיר בעילום שם) מסתבר שמקום פטירתו היתה בתקוע הגלילית, שם על ראש ההר המשקיף על ציון הרשב"י, ולפי זה כאן אירע הסיפור הנורא המופיע בסוף ה"אדרא זוטא".

וכך מסופר שם (בתרגום ללשה"ק): לאחר פטירת רשב"י התמלא כל הבית בריחות טובים ולא התעסקו במיטה אלא רבי אלעזר בנו ורבי אבא. באו "טריקין ומארי תריסין" של הכפר ציפורי ותבעו לקחת את המיטה ולקברו אצלם, והיו בני מירון צועקים מולם בחשבם שלא ייקבר שם. אבל עם זאת המיטה פרחה באויר ואש היתה לוהטת לפניה, שמעו בת קול האומרת "עולו ואתו ואתכנשו להילולא דרבי שמעון - יבא שלום ינוחו על משכבותם". כשנכנסה המיטה לתוך המערה שמעו קול בוקע מהמערה האומר "זה האיש מרעיש הארץ מרגז ממלכות וכו'".

לפי השערתנו הנ"ל, הרי שהמיטה פרחה באויר מראש ההר ממול, עקף את כל המלווים ועף כציפור לצלע ההר ממול, שם נכנס היישר לתוך המערה. בכך גם אפשר להבין את הויכוח בין בני מירון לציפורי, היות ולא נפטר ממש במירון אלא סמוך לה, לא היתה עדיפות גדולה למירון על פניה של ציפורי.

קברי הצדיקים

ישנה אי בהירות מסוימת אודות מקום קברם של שמאי הזקן ותלמידיו. בפי העם ידועה המצבה הגדולה שהוכרנו בתור "קבר שמאי", מאידך גיסא ברוב ספרי המסעות משמע ששמאי ותלמידיו קבורים במערה סמוכה, והמצבה היא "כלתו של שמאי - אבן המעוברת" והעריסות הנמצאות בתוך המצבה מעידות על כך. כיום ישנה מערה שבה לפחות 12 כוכי קבורה, והיא סמוכה מאד למצבה הגדולה מצד דרום מזרח, יתכן שהיא מגיעה אף עד אל מתחת למצבה עצמה, והיא מצויינת כקבר שמאי. אפשר גם ליישב הדעות בכך שהקברים הם אמנם במערה והמצבה למעלה היא ציון על המערה מתחת כפי שנהוג בהרבה מהמקומות הקדושים בגליל. אגב, שמעתי כי רבי שמואל שפירא נהג לעלות למקום מידי שנה בעשרת ימי תשובה, וכאשר היה מתיישב על החלון שבמצבת שמאי היה אומר בצחות:

רחמים על כל אחד ואחד ועל החברים כלל ופרט. עלינו לראש ההר ראינו שם כמו כסא של שיש אמרו שזה כסא של אליהו שעתיד לבשר ישראל וישב בה במהרה בימינו ובימיכם אכ"ר. וכל המערות שאמרתי הם אחד מאלף מומה שיש, אכן אינם ידועים ואשרי מי שזכה לכך... וחזרנו למירון ערב שבת ממש ועשינו שבת כראוי בבית הרשב"י ע"ה..."

עירו של הרשב"י

כיום ההר הזה הוא לגמרי "מחוץ ליישוב" וישנם חילוקי דעות האם מותר ללכת עד לשם בשבת קודש מחמת איסור היציאה מחוץ לתחום שבת (שכן בחלק מהדרך יוצאים משיעור אלפיים אמה, מאידך יש סברות אחרות שאפשר להחשיב כל שטח ההר בתוך התחום. בכל אופן גם מי שמקל ללכת לשם, ברור כי אסור לטלטל היות ויוצאים מחוץ לעירוב). ההר הנראה לעינינו מכוסה בעצי אורנים שנטעו ע"י המתיישבים הראשונים של הכפר מירון לפני כשישים שנה, אולם בזמן התנאים היה המקום שוקק חיים, ולפי התיאור בדברי חז"ל נראה כי כל ההר הנראה לעינינו מציון הרשב"י היה בנוי בבתים שנבנו במדרון ההר, כשגגו של הבית התחתון נשק לחצר הבית שמעליו. בכך היו יכולים התנאים הקדושים לרדת בשבת קודש מבית הכנסת של הרשב"י הנמצא בפסגת ההר (כדלהלן) עד למעיין הנמצא למרגלות ההר, דרך החצרות והגגות הסמוכים זה לזה. וכך נאמר במסכת שבת (קמז:): "אמר רבי: כשהיינו למדין תורה אצל רבי שמעון בתקוע היינו מעלין שמן ואלונטית מחצר לגג, ומגג לקרפף, עד שהיינו מגיעין אצל מעיין שהיינו רוחצין בו".

ואם בבית הכנסת העתיק של תקוע עסקין, לא רבים מודעים לנפלאותיו של אותו בית כנסת קדום המשתרע על פני שטח נרחב בסמוך לקבר שמאי, וגם מי שביקר במקום כמה וכמה פעמים יתכן מאד שלא הבחין בציור העיט החקוק על גבי משקוף הפתח, ובוודאי שלא הבחין בציור המנורה החקוקה בפתח הצדדי היוצא לכיוון צפון (כיוון הכפר מירון). חידוש מיוחד מצאו כאן: סימנים לקיומו של עזרת נשים בקומה השניה, ומתחתיו חדר קטן שכנראה שימש לגניזה!

לדברי הנוסעים הקדמונים בנה רבי שמעון בר יוחאי כ"ד בתי כנסיות במרחבי הגליל, בית כנסת זה הוא כנראה אחד מהם, וכנראה מהחשובים שבהם שכן כאמור כאן היה מקום מגוריו ובית מדרשו וכעדות תלמידו רבינו הקדוש ש"היינו למדים תורה אצל רשב"י בתקוע".

עד לפני שנים מועטות היו ניכרים עדיין שרידים של בית הכנסת מפוזרים על פני מדרון ההר, וחלקים מעוטרים של עמודים ו"כותרות"

"כאן נמצא האויר הטוב ביותר מכל ארץ ישראל!!!"

סמוך למקום זה לצד צפון, ישנה מערה נוספת שהזכרנו לעיל, והיא "מערת הכהנים". משם במרחק כמה מאות מטרים צפונה, לקראת סוף השטח המישורי וסמוך למדרון

המשתפע לכיון מירון, ישנה מערה הנקראת "תלמידי שמאי", ובה גם כן כאחד עשר כוכי קבורה. מימין לכניסה ישנו חדר צדדי ובו ארון קבורה שנועד לקבורת המת בשנה הראשונה לפני מנהג ליקוט עצמות היו עושים ביום השנה. בספר 'מקומות הקדושים וקברי צדיקים בגליל' מביא דעה כי בחדר זה קבור "רב אישא" אם כי אין ידוע מי הוא רב אישא זה והאם היה תנא או אמורא.

כסא של אליהו

במרחק של כרבע שעה הליכה ממצבת שמאי לעבר ראש ההר הסמוך, נמצא סלע זקוף וגבוה למעלה מחמשה מטרים, בעל מראה מוזר למדי הבולט על פני כל הסביבה. מקובל במשך הדורות כי הוא עתיד לשמש בעתיד כ"כסא של אליהו" אשר שם יתגלה ויבשר את ביאת משיח צדקנו, וכמאמר הכתוב "על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון". "מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה". כמו כן ישנה קבלה עתיקה כי הגאולה תבא מהגליל העליון, וכפי שמביא המקובל רבי חיים דוד חביב סיתרון מארס צובא בספרו "שמש ומגן" המיוסד על המכתב של ר"ש מאוסטרופולי, שם כותב רבי שמשון: "שרבי יוסי הגלילי היה נצוץ של דוד בן ישי ובאותו השם דוקא יבא בן ישי" מוסיף השמש ומגן: "ועל כן אמרו דיתחזי משיח בארעא דגליל שהוא בר' יוסי הגלילי שהוא מארץ הגליל והיינו בארעא דגליל והכל ענין אחד כי ר' יוסי הגלילי הוא ג' דוד בן ישי כנז".

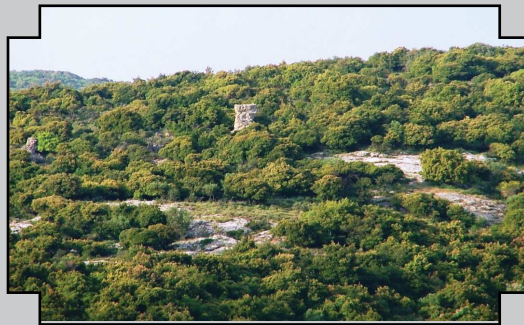
בספר כוחו דרשב"י מביא הגריא"ז מרגליות מכתבו של אב"ד שאמלוי הכותב: "כשהייתי במירון הראו לי מרחוק הר גבוה שיש שם כמין כסא חקוק על ראש ההר שקורין לו כסא של אליהו ואמרו שמקובל שישב שם אליהו לבשר הגאולה, ואפשר שעל זה ההר אמר הנביא (ישעיה מ') על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון. ועלה ברעיוני דסופי תיבות ועלו' מושיעים' בהר' ציון' הוא מרון שמשם נראה ההר הנ"ל".

וכך כותב הג"ר ישעיה הורביץ אביו של רבי שמואל, בספרו עדן ציון: "למעלה ממערת שמאי ותלמידיה לצד מערב רחוק מאד בגובה ההר נמצא שם אבן גבוה

מאד, הוא ניכר ונראה בבה"מ של מירון, זקוף וישר ועליו כעין מכסה, וקבלה בידם שקורין את האבן כסא של אליהו ז"ל ואומרים העולם כי שם יתגלה אליהו הנביא לבשרנו בשורות טובות (חיבת ירושלים בשם אהבת ציון) גם

"אבן המעוברת" מצבת שמאי

כסא של אליהו תמונת תקריב שצולמה מציון הרשב"י, שים לב לקרחת היער המרכיבות את האותיות ז"כ

כסא של אליהו. שים לב לדמות האריה למעלה משמואל

למטה מעיין מגידו, משמואל מדרון החר שהיה בנוי בזמן הרשב"י ובו טלטלו התנאים מוג לחצר

אני הייתי שם ונתפלאתי על האבן המשונה הזאת". בהתבוננות במעלה הסלע נראה כי חקוקה בו דמות אריה, כמה שניסיתי לברר מה פשר הדבר לא עלתה בידי, ואולי יהיה מי מהקוראים שיהיה בידו פתרון לתעלומה זו.

חידוש מופלא שמעתי מחמותי תחי' (בת הרה"ח ר' שמואל הורביץ זצ"ל) כי מאז ומתמיד היה ידוע אצל כל וותיקי מירון על סגולה בדוקה ומנוסה לאשה שלא נפקדה בזש"ק שתתאמץ ותעלה על מרומי הכסא ובס"ד תושע. היא עצמה שמעה מאמה הזוכרת כי אשה אחת שעברו שנים רבות מנישואיה ולא נפקדה, הובאה למקום ע"י סבתה הזקנה, ומיד לתקופת השנה נפקדה בזש"ק.

מעיין מגידו

קצר המצע מהשתרע, אולם לפני סיום נספר קצת על המעיין הנמצא בעמק בין מירון לקבר שמאי, המכונה בפי העולם "מעיין מגידו".

המקור לכינוי זה היא כנראה הדעה האומרת כי "הר תבור" הוא הר הג'רמק - הר מירון הגבוה, ולכן היה ניתן לציין כי מגידו שוכנת למרגלותיו כפי שמשמע בתנ"ך. אולם אם נקבל את הדעה הרווחת שהר תבור הוא כפי שמצויין כיום ליד עפולה, הרי שאין כל מקום לקריאת המקום כמעין מגידו. ישנם נוסעים המציינים כי מעיין זה הוא "מקורה של דבורה הנביאה", ושוב כנראה עקב הסמיכות להר תבור ולנס כיבוש צבא סיסרא על ידה ועל יד ברק בן אבינועם.

בספר ימי שמואל מוצאים אנו כי המקום שימש כמקוה לכל באי מירון במשך רבות בשנים. בימינו באו אנשי "מקורות" וסתמו את הגישה למקוה, כשהם מנצלים את מקור המים לצרכי הסביבה, אולם מידי פעם ישנה כאלה הפועלים על דעת עצמם ופורצים את המבנה שנבנה במקום ועי"ז מתאפשרת גישה למעיין עצמו לכל מאן דבעי.

בתקופות גשומות נוצר במקום נחל איתן של מים רבים הזורמים בעוז לעבר וואדי נחל עמוד, קול פכפוך המים נשמע למרחוק ובימים שקטים נשמע אף בתוך היכלא דרשב"י במרומי ההר. בכך אפשר להבין את הנאמר בתיאורו של תלמיד האור החיים הנ"ל כי "בעמק בין ההרים נהר גדול עובר, נקרא מי מגידו".

אמת ובשביל זה אתה רחוק מהם, מחמת שאין אתה יכול לסבול השקר של המדינה.

דוד המע"ה אומר: אוהבי ה' שנאו רע. וכן כל ספר תהילים מלא בשבח ההתרחקות מהרשעים: אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב, וכן הרבה. ובאברהם אבינו ע"ה אומרים חז"ל שנקרא עברי מפני שכל העם היו בעבר אחד של הנהר והוא בעבר השני. ובפרשת קדושים על הפסוק "ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי" מביא רש"י את מאמר חז"ל: אמר הקב"ה לישראל "אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו". וזה אומר לנו רבינו שהסימן של איש אמת הוא מתרחק ומתבדל מכל הרשעים.

א"ה: בעסקינו בחיפוש מוסרים ומוסרי השכל היוצאים מתוך הסיפוי"מ ראוי להביא את מה שכתב מוהרנ"ת אחרי סיפור מעשה זה: "ודע! שכל אלו הפסוקים והרמזים המובאים אחר קצת המעשיות הם רק רמזים וגילוי מילתא בעלמא, למען ידעו כי לא דבר ריק הוא ח"ו, וכאשר נשמע מפיו הק' בפירוש שאמר שהוא מגלה איזה רמזים בעלמא באיזה פסוקים המרמזים לסוד המעשיות למען דעת שאינו מדבר ח"ו דברים בטלים, אבל סוד המעשיות בעצם רחוק מדעתנו ועמוק עמוק מי ימצאנו".

מעשה ז'

בתוך כך בא אליו הר גבוה ושאל אותו מה אתה צועק כל כך? שזה זמן רב שאני ישן ולא הקיץ אותי כלום שום דבר, ואתה הקיצות אותי, אמר לו ולא אצעק? שהם קמים עלי להרגני.

7

ידוע הסיפור על אחד שבא להתפלל בבית הכנסת של חסידים וראה שצועקים בתפלה ולא הבין מדוע צריך לצעוק וכי אי אפשר להתפלל בנחת?!. לבסוף כשנגעו בכספו צווח ככרוכיא שאלו אותו מדוע אתה צועק וכי אי אפשר לשמוע אותך בנחת?!. אלא מאי כשכואב צועקים! כן גם כשמתפללים וכואב לאדם המצב ברו"ג אזי צועקים!.

וזה מה שכתוב כאן "ולא אצעק שהם קמים עלי להרגני" כשהיצה"ר והתאות בערים לאדם וקמים עליו להורגו אי אפשר אחרת רק לצעוק ולצעוק.

והקיץ המלך והסתכל תיכף על הדף שהגן עליו מאיזה נימוס של איזה אומה הוא, וראה שכתוב בו הנימוס של ישראל והתחיל להסתכל על הדף בדרך אמת והבין האמת לאמיתו, ויישב עצמו שהוא עצמו בוודאי יהיה ישראל רק מה עושין להחזיר למוטב כולם להביאם להאמת. אע"פ שאתה זכית בחסדו ית' לדעת מהאמת לאמיתו עדיין אין זה מספיק, רק צריך כל הזמן לחשוב מחשבות לפעול ולעשות "להחזיר למוטב כולם ולהביאם להאמת". כמו שדרשו חז"ל על הפסוק "ותורת חסד על לשונה, זה הלומד ע"מ ללמד". אל תמנע טוב מעם ישראל, לך ותפיץ את האור של רבינו בכל העולם ע"י הפצת ספריו וע"י שתדבר עם אנשים ותאיר בהם מעצותיו של רבינו, תפיץ את האמונה בעם ישראל לקרב את כולם לעבודת ה' עד שנוכה בקרוב שתתקיים מקרא שכתוב והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אכ"ר.

ה'

מוסרי המעשיות

רמזים ומוסרי השכל היוצאים מסיפורי מעשיות

יחיאל מיכל הלוי חזן

מעשה ו'

והנה גבור אני יודע שהוא גבור מחמת שסביב מדינתו הולך הים ועל הים עומדים חיל על ספינות עם הורמאטים, ואינם מניחים להתקרב וכו'. חז"ל אומרים איזהו גבור הכובש את יצרו, הפירוש הפשוט הוא שגבור אמיתי במלחמת היצר הוא מי שעומד בניסיונות ומתגבר עליהם. אבל ביתר עומק אפשר לומר שעיקר הדרך במלחמת היצר שנקראת גבורה, היא הזהירות וההימנעות בכלל מלבוא לידי ניסיון, דהיינו כשאדם יעשה לעצמו גדרים וסייגים ושמירות (כל אחד לפי בחינתו) להישמר ולהיזהר מפני דברים שיכולים להביאו לידי היפך התורה ולידי היפך הקדושה, זוהי גבורה אמיתית וזוהי כבישת היצר האמיתית שנוהר כבר מרחוק לא להילכד ברשתו, וסחור סחור אמרין לנזירא לכרמא לא תקרב.

אמר החכם בדעתו שצריך לו לידע מהות המדינה, ועל ידי מה ידע מהות של המדינה על ידי הקאטאויש של המדינה (היינו ענייני צחוק שקורין קאטאויש) כי כשצריכים לידע דבר, צריכים לידע הקאטאויש של אותו הדבר, כי יש כמה מיני קאטאויש; יש אחד שמכוון באמת להזיק לחבירו בדבריו, וכשחבירו מקפיד עליו אומר לו: אני מצחק כמו שכתוב: כמותלהל וכו' ואמר הלא מצחק אני, וכן יש אחד שמתכוון בדרך צחוק ואף על פי כן חבירו ניזוק ע"י דבריו.

רבינו הק' אמר שלשה תנאים נצרכים לאמירת מילתא דבדיחותא: א. שלא לדבר ניוול פה. ב. שלא לכוון לכבוד עצמו. ג. שלא לפגוע בזולת. ובזה האחרון צריך זהירות יתירה שבכל פעם שמדברים עם הזולת שלא לפגוע בשני, אף אם זה בדרך צחוק ו"ווערטיל". ולא מבעי אחד שמכוון להזיק לחבירו מזה אין אנו מדברים, רק אפילו אחד שמתכוון רק לשחוק, צריך לזהר שלא יבייש ולא יזיק את חבירו. וכבר אמרה תורה (ויקרא כ"ה י"ז) "ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלוקיך כי אני ה' אלוהיכם" פירש רש"י: כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקניט איש את חבירו ולא ישיאנו עצה שאינה הוגנת לו, לפי דרכו והנאתו של יועץ, וא"ת מי יודע אם נתכוונתי לרעה לכך נאמר ויראת מאלוקיך, היודע מחשבות הוא יודע, כל דבר המסור ללב שאין מכיר אלא מי שהמחשבה בליבו נאמר בו ויראת מאלוקיך".

ובמקו"א (שם י"ט י"ד) מפרש רש"י בביאור יותר: "לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה, ויכול להישמט ולומר לטובה נתכוונתי לפיכך נאמר בו ויראת מאלוקיך המכיר מחשבותיך, וכן כל דבר המסור לליבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו נאמר בו ויראת מאלוקיך".

בתחילת הסיפור כתוב שמלך המדינה היה נסתר מבני אדם, כי היה יושב תחת וילון רחוק מבני מדינתו, ואחר שהשליח של המלך הראשון עבר וראה את כל השקרים והשוחד שבמדינה בא אל המלך בעצמו, וכשבא אל המלך ענה ואמר על מי אתה מלך, שהמדינה מליאה שקרים כולה מתחילה ועד סוף ואין בה שום אמת, והתחיל לספר כל השקרים של המדינה וכו' ענה ואמר החכם הנ"ל והיה ראוי לומר שגם המלך כמותם שהוא אוהב שקר כמו המדינה, אך מזה אני רואה איך אתה איש

מה עושים אחרי ירידה נוראה • איך זכיים לקיים צווי רבינו "להיות בשמחה תמיד" • איך זכיים להיות "בן שמחה" • כיצד היא ההכנה לקבלת התורה

כמו שאתם רואים אותי - רצוני לומר שבדאי אתם מחזיקים אותי לצדיק גמור, אעפ"כ אם הייתי עובר ח"ו עבירה גדולה ביותר, אעפ"כ לא היתה העבירה משלכת אותי כלל, רק הייתי אחר העבירה איש כשר כמו קודם, רק אח"כ הייתי עושה תשובה. "אט ווי איר זעהט מיך, איך זאל ח"ו עובר זיין די גרעסטע עבירה וואלט דאס מיר גארניט אראפגעווארפן, איך וואלט נאכדעם געווען איין ערליכער יוד אזוי ווי פריער, דער נאך וואלט איך תשובה געטאהן". (חיי"מ תנ"ג)

אכן לא קלה היא מידת השמחה, אבל כבר הזהיר בעל השמחה שאם לא יהיה חזק להיות בשמחה תמיד גם לאחר הגרועה שבירידות "אי אפשר לו להתקרב להשי"ת באמת!" כי "כל זמן שאינו חזק בדעתו שתמיד ימשך עצמו להשם יתברך בכל מה שיוכל בין בעליה בין בירידה חס ושלום,

אפילו אם תהיה הירידה חס ושלום איך שתהיה אף על פי כן יהיה חזק ואמיץ בדעתו למשך ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד אליו יתברך, ולצעוק ולהתפלל ולהתחנן אליו יתברך תמיד, ולעשות מה שיוכל בעבודת ה' בשמחה, אפילו אם יהיה איך שיהיה, כל זמן שאין לו התחזקות הזאת באמת אי אפשר לו להתקרב להשם יתברך באמת!" (שיחות הר"ן מ"ח).

ואם יסיתנו יצרו בכל מיני טענות ופיתויים והסתנות שלא יתגבר בכל כחו לשמוח, כי התאוות והבלבולים

כליל את השמחה הגדולה.

המתופף ר' יענקל שהרקיד את הקהל בעוז ותעצומות, כשבין לבין צעק בקול "פריילאך!! פריילאך!!" כנראה לא היתה זו החתונה הראשונה באותה שבוע, ומחוסר אונים וחלישות כח נשמט מקלו מידו ונרדם לו....

הקהל נשתתק באחת וכולם סובבו את פניהם לראות מדוע זה נדם קולו העליז של התוף. מתפלאים לראות את ר' יענקל נרדם על משמרתו.

אחד מהקהל לא עמד ברוחו וניגש אליו בתנופה והוריד לו מתנת יד הגון על לחייו בצעקה: "יענקל וואס

שלאפסטו?! קלאפ פריילאך!!"

יענקל שהתעורר מיד, חטף בלי שהיות את כלי מלאכתו בידו והמשיך לתופף בחריצות כבראשונה...

רביה"ק שהיה נוכח בשמחה זו נהנה מאד למראה, ואמר: אכן כך צריך להיות "א פאטש געכאפט און פריילאך געקלאפט!!" אפילו שחוטפים מכה, ממשיכים לתופף בשמחה.

וכמה שהיה נאה דורש כך היה נאה מקיים, כאשר העיד על עצמו: "אמר,

א פאטש געכאפט און פריילאך געקלאפט

[א. זוסמאן]

וה קלילה מונענת את צמרי עצי היער, רוב האנשים כבר מכורבלים על מיטותיהם תחת כנפי מלאך השינה לצבור כחות ליום המחרת.

רק בבית אחד בקצה הכפר עדיין יום שם.

הן עתה מתקיימת שם שמחת חתונה להקים עוד בית בישראל. להחתן המחונן אשר חן עילאי נסוך על פניו "כחסד הניתן על פני חתן..."

הקהל כולו כאילו אינם נמצאים כאן, מורמים טפח וטפחיים מעל הקרקע בריקודים עליזים, "כשהם יודעים ומאמינים שיבוא משיח מדורותינו שיתקן הכל, וזה עיקר שמחתנו" (ליקוה"ל שבת, ו').

מפעם לפעם אף יוצאים אחדים מהקהל בתווך בריקוד ה"קאדאטשקע" המסורתי.. ויש כאלו המנסים גם את כחו של החתן בריקוד, כשעז חפצם ורצונם "עם צו לערנען טאנצן..." וכך נמשכה הגילה והרינה עד לשעות המאוחרות.

פתאום קרה דבר שאימה להשבית

בח'י רעמים המפשטין עקמימות שבלב, ועי"ז
ולישרי לב שמחה. עי"ש)

ט. תפילה והתבודדות. (כמו שאמר
רביה"ק (שיה"ר) אחר לב נשבר בא שמחה,
וזה תלוי בזה שע"י שהוא שמח כל היום עי"ז
בניקל לו יתר לשבר לבו)

ובראש ובראשונה צריך שלא ימשיך
במחשבות העצבות והדאגות אלא
ישתדל בכל כחו במסירות נפש לעשות

בזה שלא עשני גוי, והבדילנו מן התועים,
ושמחת הנקודות טובות - אזמרה
לאלקי בעודי. כמפורט המרשם היומי
בעלים לתרופה, (כי מי יכול לומר שהיה
לו יסורים יותר ממוהרנ"ת שכמה פעמים
ניסו להרגו ממש רח"ל, ואעפ"כ התחזק בכל
כחו לציית לרבינו הק', וזה מחייב את כל
אחד ואחד בבחי' "הלל מחייב את העניים").
ועכשיו למעשה:

כבר הזהיר בעל השמחה שאם לא יהיה חזק להיות בשמחה תמיד גם לאחר הגרועה שבירידות "אי אפשר לו להתקרב להשי"ת באמת!"

עצמו כאילו הוא שמח ועי"ז - מבטיח
לנו רבינו (שיחות הר"ן ע"ד) - "יזכה אח"כ
באמת לשמחה!"

ועיקר העיקרים הוא ההתקשרות
וההתדבקות והכיסופים והחיפוש אחר
הרועה שבעה כלליות הבעטלעריס, רוח
אפינו משיח ה', אשר נאמר עליו: "זה
ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו" שהוא
בעל השמחה האמיתי מקור השמחה,
(על"ת ע"ד). ה"ה ראש בני ישראל רבינו
נחמן בן פיגא ובן שמחה זי"ע שרק
ממנו בעצמו נמשך הכח לשמוח בכל
מה שעובר. וכמובן שאם רוצים לזכות
לאיזה דבר צריך להתחבר למקור.

השי"ת יזכנו להתקשר אליו ולחפשו
כראוי ולקיים כל עצותיו ובפרט עצה זו
עדי נזכה להיות ראויים להיקרא "בני
שמחה".

וזהו ההכנה לשבועות ולקבלת
התורה, "כי עיקר הכלי לקבלת התורה
הוא שמחה!" (ליקו"מ ס"ה)

א. אמירת העשרה מיני נגינה, שהם
העשרה מזמורים של תיקון הכללי.
(שהוא גם תיקון לפגמים הבאים מהעצבות
והיללה).

ב. לימוד עלים לתרופה. (וכמובן שאין
הכונה לגרוס מכתב "צו יוצא זיין..", אלא
לקרוא פיסקא פיסקא בעיון ובשימת לב
בהתלהבות וריתחא דאורייתא, ולחזור על
התיבות הקדושות שוב ושוב, עד שיחרטו
הדברים היטב במח ובלב).

ג. לדבר הרבה דיבורי שמחה בפה
מלא.

ד. ריקודין ושאר תנועות הגוף
בשמחה.

ה. מילי דשטותא.

ו. נגינה, להחיות עצמו באיזה ניגון.
(כמו שאמר רבינו שטוב להיות רגיל
בזה. שיחות הר"ן)

ז. הודאה. (עי' בליקו"ה הודאה ו' דברים
נפלאים שעיקר השמחה הוא עי" הודאה).

ח. צעקה. (כמב' בתורה ה' שצעקה היא

והמרירות וכו' מתגברים מאד מאד
(סליחה על ההעתקה הארוכה, אבל כדאי
להתאמץ! תנסה..)) "אמר בלבו אדרבא!
א"כ כשמר לי כל כך מר מר מאד בודאי
אתה יש לי לשמוח הרבה שאעפ"כ
אני מתעטף בציצית ובתפילין, שאיך
שהוא הם טובים לפניו מאד לעולמי עד
ולנצח נצחים, ואיך שהוא זה חלקי מכל
עמלי לנצח, וגם אני זוכה ליתן צדקה
לפעמים, ועל כולם מה שאני מתאבק
ומתייגע להתקרב לאור הגנוז אור
הקדוש החדש הזה, אשר הוא יתקנני
בודאי בלי ספק! ואני בעניי מבטיחך על
זה בלי ספק! וא"כ אדרבא אני מחוייב
לשמוח הרבה בכל יום ובכל עת ולהפוך
כל המרירות וכל היגון ואנחה לשמחה
גדולה, כי אעפ"כ אני זוכה לכל הנ"ל,
וכל מה שמרבה הבע"ד להגביר היגון
ואנחה בזה דיקא אני שמח יותר, אע"פ
שבאמת אני מקלקל מאד זה שמחתי
שמקולקל כזה יזכה לקדושות כאלה
ולבלי להתנגד על אור קדוש וחדש כזה.
(על"ת ש"ג, וראה שם בהמשך עוד דיבורים
נפלאים).

[ולא די לקרוא את הדברים האלה
פעם אחת, אלא יש לחזור עליהם עוד
ועוד בחברותא או לבד, בפה מלא
בקול גדול ובשאגות אדירות, בשעת
התבודדות בין עצי היער בינו לבין
קונו, ובמשך כל היום, בלכתו בדרך או
בשכבו או בקומו, לחזור ולשנן "אשרינו
מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו ומה
יפה ירושתנו! אשרינו שזכינו להתקרב
לרבינו!!"]

בסיום המאמר נביא בקיצור נמרץ
כמה עצות לשמחה (שכל אחד מהם יש בו
כדי להאריך כמה מאמרים, ועוד חזון למועד).
קודם כל, יש להכניס במח ולשכנע
את עצמו בלב שאכן יש במה לשמוח

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

תורה כ' - כ"א

חבורת "נחל השבת" - ביי"ש

~ תורה כ' - "תשעה תיקוני" ~

הנה בחיי"מ ובליקוטי הלכות [הל' גזילה ה"ה ודברים הבאים בסעודה ה"ד] מבואר שכשאמר רבינו התורה הזאת פתח שמי שרוצה להיות איש ישראלי שילך מדרגא לדרגא אינו יכול כי אם ע"י ארץ ישראל. ורק כשמסר אותו למורה"ת שיכתוב אותו להכניסו בספר פתח בעניין הנשמה. אמנם צ"ב לכא' שלא נזכר כלל בהתורה העניין הנ"ל שמי שרוצה להיות איש ישראלי וכו' שהוא עניין חשוב מאוד, גם לא בהמשך, ואין כאן רק שינוי סדר אלא רבינו בכתובה השמיט לגמרי עניין זה שפתח בו המאמר והוא דבר פלא לכא' וצ"ע. ובעיקר הדבר הוא באמת דבר נורא מאוד במעלת וקדושת ארץ ישראל אשר כל קדושת איש הישראלי תלוי בו, ויעוי' בתורה קנ"ה שעיקר עבודת איש הישראלי זוכין ע"י ארץ ישראל, [וייתכן לפרש עפ"י המאמר הנ"ל מה שאמר רבינו שילך מדרגא לדרגא א"א כי אם ע"י ארץ ישראל הנכלל בזה, דהרי לילך מדרגא לדרגא צריך שיהיה לו ירידה קודם העלייה כמבואר באריכות בתורה כ"ב שצריך לילך מדרגא לדרגא אבל קודם כל עלייה חייב להיות ירידה, וכדי לעמוד בזה לעבור את הירידה כמו שצריך ועי"ז להגיע לעלייה מוכרח שיהיה לו בחינת ארץ אפים שמאריך רוחו על כל מה שעובר עליו וממשיך לעשות את שלו בלא להתפעל מהמניעות והנסיונות, וזה הרי זוכין ע"י ארץ ישראל כמבואר במאמר הנ"ל, ולכן דייקא לילך מדרגא לדרגא אי אפשר כי אם ע"י ארץ ישראל ודו"ק]. ובתורה קל"ד מבואר שא"י הוא כלליות כל הקדושות, ואמנם ברור שכל אחד הדר בארץ ישראל מקבל מקדושת ארץ ישראל, אבל וודאי אינו דומה מי שעוסק בעניין קדושת א"י ושמח בזה שזוכה להיות בא"י וכו' שע"ז זוכה לקבל מקדושת א"י בכפל כפלים, ובפרט כשזוכה להתקרב לצדיק האמת שהוא שחפר ומצא שורש קדושת א"י [כלשון רנ"ט במכתב], והכוונה בזה ג"כ בפשיטות, בא"י עם אלו הבתים וכו' כמובא בחיי"מ כאן, ואמנם הקושי לחיות בזה, לבד הסיבה הפשוטה של ההרגל וכו' הוא, כי יש את המונעים מארץ ישראל וגם מי שהוא כבר בארץ ישראל יש את המונעים מקדושת א"י [כמבואר בהל' גזילה ה"ה אות כ"ט שזה עניין הקרבת העומר אפילו כשישראל על אדמתם יעו"ש באריכות] ולכן עיקר האופן לזכות לקדושת א"י הוא ע"י מה שמבואר כאן בתורה הזאת היינו ע"י המשכת התורה ע"י הדיבורים חמים וכו' שע"ז מוכניע המונעים מא"י, וכמובן שגם ע"ז בעצמו צריך הרבה להתפלל.

ויש להוסיף בזה דיעו"ש בדברי מוהרנ"ת שעיקר קדושת א"י הוא דייקא באכילה של א"י, שכל המצוות התלויות בארץ הם בענייני אכילה, ובאמת פירות א"י יש בהם קדושה גבוהה מאוד כמבואר בליקו"ה א"ח ח"ב כמ"פ, ולכן אחר האכילה צריך להודות על ארץ ישראל דייקא [כמבואר באריכות בדברי מוהרנ"ת הל' דה"ב על התו' הזו] א"כ זמן האכילה הוא זמן מיוחד להזכיר לעצמו מעלת וקדושת א"י ולשמוח שזוכה לאכול מפירות א"י, ואח"כ בברכהמ"ז להודות על א"י מעומק הלב ועי"ז אפשר לזכות לקדושת א"י יותר ויותר, השי"ת יזכנו לזה.

אות א.

דע כי יש נשמה וכו'. לכא' היה נראה דהכוונה לצדיק בחי' משה, אבל בהמשך המאמר מבואר להדיא שהיא

נשמה אחרת שהיא בחי' מרים, וע"י הזקן [שהוא הצדיק הנ"ל] אשתכח עכשיו כל מה שהיה ע"י הנשמה הנ"ל ונסתלק. וצ"ב בעניין הנשמה הזו מה עניינה ובפרט שרבינו מקשר העניין למרים, וצ"ע בכ"ז.

כי אי אפשר לקבל ולשאוב מימי התורה אלא מי שדבריו נגחלי אש בבחינת הלא כה דברי כאש. לכא' יל"ע דהפסוק של הלא כה דברי כאש הולך על הקב"ה שדבריו כאש, ואינו מבואר כאן על המקבל את התורה שצריך להיות דבריו כאש, וצ"ל דכיון דדברי הקב"ה היינו התורה היא בבחינת אש, ממילא אי אפשר לזכות לזה כי אם ע"י בחינת אש כי כל דבר אי אפשר לזכות לזה כי אם ע"י בחינתו, וק"ל.

אות ב.

ומי שרוצה להמשיך ביאורי התורה צריך מתחילה להמשיך לעצמו דיבורים חמים נגחלי אש וכו' וצריך לשפוך שיחו בתפילה לפני השי"ת וע"י תפלתו נכמרו רחמי השי"ת עליו ונפתח לב העליון וכו' ונשפע מלב העליון דיבורים וכו' והלב נכמר ברחמים ומשפיע דיבורים חמים וכו'. מבואר מכ"ז שבאמת אין שייך שהאדם עצמו ימשיך על עצמו דיבורים נגחלי אש ועיקר העבודה בזה הוא רק לשפוך שיחו לפני השי"ת [אפילו שדבריו עדיין אינם נגחלי אש], ועי"ז ישפיע לו השי"ת דיבורים נגחלי אש. ואמנם היה מקום לשאול שאם בין כה מתפלל שכבר יתפלל על השגת התורה בעצמה ולמה צריך להתפלל לזכות לדיבורים נגחלי אש ועי"ז יזכה לתורה, אמנם התשובה פשוטה דזה מה שרבינו מגלה שלא שייך לזכות לתורה רק ע"י הנגחלי אש כי שם הוא מקום ביאורי התורה, ולכן צריך האדם להשתדל לזכות לדיבורים האלו נגחלי אש ואז יזכה לתורה.

והאופן לזכות לדיבורים נגחלי אש מבואר בלשון רבינו שהוא ע"י ששופך שיחו בתפלה לפניו יתברך, ויש לפרש דהכוונה שמתפלל ע"ז בעצמו שיזכה לדיבורים ומסתמא הוא גם נכון, אבל בדברי מוהרנ"ת [בהל' גזילה ה"ה באות כ"ג] משמע דעיקר הכוונה בזה דזה בעצמו שהאדם מוכן ורוצה ומשתוקק לדבר דיבורים לפניו יתברך וע"י ההשתוקקות והגעגועים והכיסופים יכול לזכות לדבר דיבורים, וכמש"כ נאלמתי דומיה החשייתי מוטב וכאבי נעכר [היינו שרוצה ומשתוקק לדבר ואינו עולה בידו] ורק עי"ז זוכה שחם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש. וז"ל: "כי כך הוא הדרך האמת של כל הרוצה לגשת אל הקודש להתקרב עצמו להשי"ת שהעיקר להרבות בתפלה ושיחה בינו לבין קונו כמבואר כבר כמ"פ, אבל גם זה בעצמו כבד מאוד ע"כ צריכין בתחילה לשהות שעה אחת לעמוד כאלם רק ישתוקק ויצפה ויתלה עיניו למרום שישפיע לו דיבורים חמים וישיב את דעתו היטב היכן הוא בעולם ולהיכן נתעה, וישתמש עם המטה עוז שהם מעט הנקודות טובות הנמצאים בו עדיין וכח וזכות של הצדיק אמת שנשען עליהם וכו' שלא יפיל אותו וכו' רק יחזק עצמו בכל הנ"ל, וצריך לעמוד כרש וכאלם עד אשר עי"ז בעצמו יתחמם לבבו וידבר בחמימות דקדושה וכו' בבחינת נאלמתי דומיה עי"ז דייקא חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש וכו'. וזה בחינת כי עזה כמות אהבה רשפיה רשפי אש שלהבת קה שדייקא ע"י עוצם האהבה והתשוקה שאנו משתוקקים להשי"ת עי"ז ממשכין רשפי אש הנ"ל יעו"ש אריכות לשונו הזהב. והעיקר רק חלק מלשונו כי זה יסוד גדול מאוד לכל הרוצה ליכנס בקביעות לעניין ההתבודדות, שהרבה פעמים עיקר המניעה כי אין דיבורים וכיוצא, ומוהרנ"ת מגלה לנו שע"ז נתן כאן רבינו עצה נפלאה וגילה לנו את הדרך "היחידה" לזכות לדיבורים שזה ע"י הרצון וההשתוקקות להשי"ת ולא לדחוק את השעה, כמבואר בהמשך המאמר ובדברי מוהרנ"ת באריכות ועי"ז יכול לזכות להיכנס לשערי הקדושה, ויעו"ש בדברי מוהרנ"ת איך שמבאר שזה עניין מצוות ספירת העומר שמביאים עומר שעורים שהוא מאכל בהמה להורות שאנו כבהמה שאין לה דיבורים ואנו משתוקקים לדיבורים ועי"ז בעצמו זוכים לדיבור ועי"ז להשגת וקבלת התורה בשבועות יעו"ש.

צריך כל אחד מפרשי התורה קודם שמתחיל לבאר איזה ביאור וכו'. יעוי' בדברי מוהרנ"ת [בגזילה ה"ה אות ו'] דזה הולך על כל אחד שכל אחד צריך לפרש לעצמו מה שלומד נמצא שהוא בבחינת מפרשי התורה. ובאמת אף

שבלשון כאן היה נראה לכאורה הדמונה על מי שעוסק לפרש את התורה אבל באות שאח"כ כותב רבינו ויש חילוק בין ביאור שאדם מבאר בינו לבין עצמו וכו', מבואר להדיא והמדובר כאן גם על ביאור שאדם מבאר בינו לבין עצמו. עוד מוסיף שם מוהרנ"ת דגם מה שלומד בחשק חדש שהוא בבחינת חידו"ת [כמבואר בתורה קנט"ג] ממשיתים ע"י הדיבורים חמים כנחלי אש.

יל"ע אם צריך שהדיבורים יהיו דווקא בתחילת הלימוד, שכן נראה קצת מלשון רבינו שצריך לשפוך לבו קודם שמבאר איזה ביאור אמנם בדברי מוהרנ"ת משמע לכאורה דעיקר המכוון בזה להנהיגה הקבועה של התבודדות, ואולי הכוונה שבכללות קודם הלימוד יתפלל וזה יכול להיות בזמן אחר לגמרי העיקר שעכ"פ לפני כל לימוד יש ג"כ תפלות וצ"ע. [ובאמת בדר"כ קשה לפתוח בהתבודדות דצריך קודם לפתוח לבו בתורה וכן מובן בתורה לח שצריך האפשרות לדבר דיבורים הוא דייקא ע"י לימוד התורה יעו"ש וצ"ע].

אות ג.

כי כשדורש ברבים וקודם הביאור הוא מקשר עצמו עם נשמותיהם וכו'. מפשטות הלשון משמע דקאי על כל אחד שדורש ברבים וכן משמע לכאורה בדברי מוהרנ"ת [שם ומכ"ש כשצריך ללמוד עם רבים או לדרוש ברבים צריך להתפלל וכו'], ומבואר בדברי רבינו דצריך להתפלל דייקא כשהציבור מקובצים. ויעו"י בקיצור ליקוטי מוהר"ן דמשמע דעיקר עניין זה הוא על הצדיק האמת שאומר הדרשה וצ"ע בזה דלכאורה בדברי מוהרנ"ת בליקו"ה לא משמע כן, וצ"ע היטב בזה.

אות ד.

וזהו מטה עוזך ישלח ד' מציון היינו מהמצוות ומעשים טובים שהם ציונים לדברים עליונים שמהם נעשה מטה עוז להכניע האויבים. ובדומה לזה לעיל [סי' י"ט אות ח'] עה"פ ומציון יסעודך שהתענוגים הם מציון וסימן האותיות המצויינים ומסומנים בכל דבר יעו"ש. וייתכן לקשר הדבר לפשוטו של מקרא שהכוונה על ירושלים, כי באמת עיקר המקום שהוא ציון וסימן למה שנעשה למעלה הוא בירושלים וביהמ"ק, שיש ירושלים של מטה וירושלים של מעלה - ביהמ"ק של מטה וביהמ"ק של מעלה [וכמבואר בתענית ה' ע"א] וציורא דמשכנא כציורא דמעשה בראשית וק"ל.

אות ה.

צריך לעיין דבאות ד' נראה לכאורה שקודם החכם מתפלל וממשיך תורה ואח"כ בשעת הדרשה נכנע הרע שבשומעים ע"י הטוב שבחכם הדורש, ואילו כאן נראה שקודם קח את המטה היינו להכניע הרע שבעדה ואח"כ הקהל את העם היינו התפלה וצ"ע.

אות ו.

ובזכות התורה שממשיכין זוכין לא"י כמוש"כ ויתן להם ארצות גויים. צ"ב היכן נזכר כאן שהוא ע"י התורה שממשיכין, אמנם כוונת רבינו פשוטה כי קודם לכן כתיב פתח צור ויזובו מים שפירש רבינו קודם על המשכת התורה וע"י ההמשך שעי"ז ויתן להם ארצות גויים וק"ל.

וזה פ"י פרקא תליאתא וכו' תשעה בחינות הנ"ל א. קח את המטה וכו'. צ"ב קצת דלכאורה קח את המטה אינו עניין בפני עצמו רק הוא נמשך להעניין השני דהיינו להכניע הרע שבעדה ומהו התיקון המיוחד של לקחת המטה, ואולי הכוונה בזה שצריך לקחת את מטה עוזו ולהאמין שיש להשי"ת נח"ר ממעשיו הטובים וכו' ועי"ז יכול להכניע הרע שבעדה וצ"ע.

~ תורה כ"א - עתיקא טמיר וסתים ~

פתיחה להתורה שנמסר מפי הרה"ח ר' אשר זליג מרגליות שליט"א

כלל עניין התורה הוא להרבות ולהגדיל השכל והדעת ולעשות מהמקף פנימי. וביאור הדברים דיש שכל שהוא בבחינת פנימי היינו שהוא ברור אצל האדם וממילא הוא חי את העניין הזה כדבר אמיתי וכל תהלוכות חייו הוא עפ"י. ויש דבר שהוא מבין קצת אבל אי"ז חי אצלו וברור כ"כ וממילא גם אינו מקיימם כ"כ עניין זה, וזהו בחינת מקף. ועבודת האדם לעשות מהמקף

פנימי וכפי שיבואר. וזה מה שקורא רבינו בתחילת התורה 'קדם ואחור' היינו שאחור הוא דבר שצריך לו הקדמות רבות שאינו ברור וחי אצל האדם וצריך הקדמות כדי להבינו היטב, וממילא אינו חי אצלו העניין. אבל דבר שהוא כבר פנימי אצל האדם הוא בבחינת קדם שמיד עולה הדבר במחשבתו כשה נוגע למעשה, ועי"ז המהירות שלהבת הלב עולה תמיד מאלה [כלשון רבינו ז"ל בסוף אות א']. היינו שהדבר ברור אצלו ופנימי אצלו ועולה במחשבתו מיד. [ואמנם פשטות הלשון היה נראה לכאורה הדמונה לזה שאדם מבין מהר מתוך סיעתא דשמיא ואינו צריך לעמול הרבה כדי להבין, אבל באמת מוכרח שהכוונה כנ"ל, כי הלא מבואר בהמשך התורה באות ד' ובעיקר בדברי מוהרנ"ת בסוף התורה וכן בד"ה פירוש שע"י קדושת שבעת הנרות עושים מהמקף פנימי, והלא כאן הוא מבואר על עניין השפע האלקי שהוא בחינת קדם ומבואר בבירור שהעניין הוא אחד, היינו מה שמבאר כאן רבינו עניין השפע האלקי שעל ידו זוכה לשכל בלא הקדמות רבות זה עצמו העניין של לעשות מהמקף פנימי שהכוונה בזה להכניס את הדעת של העוה"ב המבואר לקמן אות יא בעוה"ז, וכמבואר בדברי מוהרנ"ת בהל' אפטרפוס ה"ב ובהכרח הכוונה כנ"ל וק"ל].

ולבאר הדברים קצת נביא דוגמא מחיי היום יום, דהנה אם יבוא היצה"ר לאדם ויפתהו לחלל שבת רח"ל הרי אי"ז נסיון אצלו כלל, ולמה באמת? כי השכל הזה של איסור חילול שבת הוא כבר פנימי אצלו, ומיד כשמתעורר איזה נסיון בעניין מיד עולה השכל הזה אצל האדם, וכשהשכל מתעורר אצל האדם ניצול מהנסיון, כי עיקר הנסיון הוא סילוק הדעת כמובא בדברי רבינו ז"ל, ואפילו ע"י מעט שכל יכולים לעמוד נגד התאוות אלא שהיה צ"ר משכח מהאדם את השכל השייך לזה, אבל דבר שהוא כבר חזק אצל האדם בבחינת פנימי אצלו אזי השכל עולה מיד בלא הרבה הקדמות ושלחבת הלב עולה מאלה. אבל אם יבוא אצלו נסיון של עצבות אזי יכול לקחת זמן עד שנשים לב בכלל שאנחנו בעצבות, ואז יקח זמן עד שנזכר שחייבים להילחם בעצבות וזה סט"א וכו', ואדהכי והכי יכולים לעבור הרבה זמן בעצבות וכיוצ"ב, וכל זה כי אמנם יודע שעצבות זה גרוע וכו' אבל זה בכלל מקף אצלו כי אין הדבר ברור וחי אצלו שיהיה בבחינת קדם ששלחבת עולה מאלה, וכן הוא בכל דבר ודבר בכל אחד לפי מדרגתו שיש אחד שאצלו אין יום בלא התבודדות וזה אצלו כבר בבחינת פנימי, אבל שיהיה כל יום שעשה זה אצלו עדיין במקף, וכן בשאר כל ענייני עבודת השי"ת כל אחד בנקודות שעדיין יש לו בהם בחירה, פירוש הדבר שאצלו זה עדיין בבחינת מקף ועבודת האדם היא להפוך ממקף לפנימי וזה ע"י קדושת שבעת הנרות, כי המקף הוא שכל המקף את המח [שכל שכל דקדושה הוא בעצם נשמה כמבואר בתורה לה והנשמה יש בה חלק המקף את המח שזהו עניין המקף הנ"ל] ושבעת הנרות הם פתחים שעל ידם נכנס המקף לפנימי.

וזה מה שמבאר רבינו שכל כח הבחירה הוא כשאין המקף נכנס לפנים, וכשיכנס המקף בפנים בשלימות שזה יהיה לעתיד אזי יתבטל כח הבחירה לגמרי, כי יהיה ברור הכל, ושלימות הדבר הוא השכל של הידיעה והבחירה שברגע שהאדם מבין את זה וממילא יכול להיות עם העניין בבחינת בלא בלבול שכל מה שקורא עמו הוא בידעה והשגחה, א"כ אין מקום לבלבול ועצבות ועליו לעשות את שלו בכל רגע ורגע בשמחה גדולה ועצומה, ועיקר כח הבחירה הוא מה שאין מבנים העניין של הידיעה והבחירה ונדמה שכאן פגמתי וכאן אני בירידה וכאן אני אשם והכל בגללי ויכולתי לעשות שלא אהיה במצב כ"כ גרוע, וכן ברצוא שנדמה שיוכל לעשות יותר ובאמת אין נדרש ממנו לפי מצבו כעת או להיפך שחושב שהוא כבר בסדר ואינו יודע שהשי"ת הניחו במצב הזה בדיוק כי תפקידו להתקדם הלאה והלאה וכל כיוצ"ב, וכן בכל ידיעה וידיעה יש בחינה של ביטול הבחירה, ואמנם שלימות הדבר יהיה רק לעתיד, אבל רבינו מלמד אותנו גם בגלות להפטר ממקף לפנימי עוד ועוד מדרגות ועי"ז באמת להגיע לבחינת ביטול הבחירה בדרגות מסוימות, וזהו עבודת האדם בעוה"ז

וזה מחמת שהמוחין בעיבור ואזי באמת קשה מאוד, ולזה העצה לצעוק הן בתורה הן בתפלה שעי"ז מולידין המוחין לבחינת מקיף ואז הופך מהמקיף פנימי ע"י קדושת שבעת הנרות [וכמובן שהעניין הזה הוא כסדר בעוד ועוד מדרגות].

והנה כלל המאמר מדבר משכל, וכן כמה וכמה פעמים בליקוטי מוהר"ן, ולכאן הרי רבינו הזהיר הרבה על עניין התמימות ופשיטות אבל באמת פשוט דתמימות ופשיטות אין הכוונה בלא שכל כלל כי אדרבא עיקר קדושת האדם היא שכלו שהוא נשמתו, רק עיקר המכוון בתמימות ופשיטות לקבל דברי רבינו ולציית להם בפשיטות בלא חכמות להבין שכך הוא המציאות גם אם איננו רואה ומבין כן, שזה הוא העניין לעשות מהמקיף פנימי אבל לא ח"ו שאין עניין של שכל אדרבא כל קדושת האדם תלוי בשכלו שהיא נשמתו כמבואר בתורה ל"ה וק"ל.

וזהו עיקר הנחמה והדעת שעל ידה יודע שאין רע בעולם כלל והכל טוב וזה יתגלה לעתיד שכל הגדולה שהיה לעכו"ם שנכלל בזה ג"כ הכוונה לכוחות הרע שאצל האדם שהתגברו כ"כ והכשילו את האדם הכל היה לטובתנו וכל דבר היה לטובה, ובאמת זה השגה גדולה אבל מזה אפשר לידע ולדבר גם עכשיו [כמובא בהמשך בד"ה והנה לעתיד] היינו שזה עיקר העבודה להמשיך ממקיף לפנימי להמשיך עוד ועוד מהדיעה האמיתית הזאת לפנימי ועי"ז לגרום בחינה של ביטול הבחירה ולהגיע למצב של קדם שתהא שלהבת עולה מאליה וכו"ל.

אמנם כ"ז כשכבר קיים עכ"פ הבחינה של מקיף, היינו שזה קיים אצל האדם בדעת רצון והשתוקקות וכיוצ"ב, שעכ"פ הוא יודע מכוה עניין רק קשה לו לחיות את זה, אבל יש מצב שאפילו מקיף אין לו ואין לו חשק לכלום שאין לו שום הבנה למה להתגבר עכשיו ולהיות בשמחה או ללמוד ולהתפלל וכיוצ"ב

דובב שפתי ישינים

מכתב מר' נחמן אחי ר' נתן טראוויצער מצפת, שכתב לאביו
חידוש על תורה כ"א, הנלמדת עתה במסגרת 'תורה הזמנית'

סאה חיתין אמר לו הבא לי קופתך ובא ומדוד, כך אמר הקב"ה לארץ אייתי ענני וקביל מטרא עיין שם בתוס' הנ"ל. והנה רבינו ז"ל תפס שיטת ריש לקיש שיליף מענני כבוד כמו שמביא רבנו המקרא ואד יעלה, ולשיטת ריש לקיש אין הקב"ה נותן המתנה עם הכלי רק כשיש לו לאדם הכלי לקבל בתוכה אזי נותן לו המתנה כהמדרש הנ"ל הבא כופתך ובא מדוד לך, ורק לר' יוחנן הקב"ה נותן המתנה עם הכלי דהיינו המטר עם העננים ולר"ל הארץ מביא בכלי דהיינו העננים והקב"ה נותן התוכם מטר.

ובזה יובן בטוב דברי רבינו ז"ל כי רבינו ז"ל ביאר לנו שהשפע אלוקי היינו השכל המכונה בשם קדם אי אפשר לבוא לזה אלא קששמוקדש מקודם את השבעת הנרות והשפע הנ"ל היא בחי' סוכה כמו שביאר והוא בא על ידי שבעת עננים ומבאר רבינו זאת ההשגה בדברי חז"ל מנין שאין מסככין אלא בדבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ היינו שאין משפיעין השפע האלוקי הנ"ל אלא למי שיש לו כלי לקבלה היינו שקידש נקודם השבעת הנרות שלו שנאמר ואד יעלה מן הארץ ואד אלו העננים והן בחי' קודש פירוש כי דבר שאיפ מקבל טומאה ממילא הוא קודש, וגידולו מן הארץ כי צריך המקבל הזה להיות חכם היינו שיהיה לו הכלי לקבל היינו שקידש הוא בעצמו את שבעת הנרות שלו, ויתן לו השי"ת השפע האלוקי במתנה כי איז הקב"ה נותן הכלי עם המתנה היינו שיתן לו במתנה קדושת שבעת הנרות והשפע אלוקי, זה אינו, וכן מבואר גם מהמדרש שיטת ריש לקיש הבא קופתך ומדוד כי עננים לריש לקיש הן גידולין מן ארץ אייתי ענני וקבל מטרא, כי הקב"ה יתן חכמתיה היינו השפע אלוקי לחכימין בבחי' בלב כל חכם לב נתתי חכמה היינו כשיש לו חכם לב היינו שיעצו עצמו לבטל מלבו התאות נתתי חכמה היינו השפע אלוקי הנ"ל ודו"ק. עיין כל זה היטב בהגמרא ובתוס' הנ"ל, כי מגודל הנחיצות לא יכלתי לפלס במחשבתי איך לבאר אותו בקב ונקי כי ממש הביאור הנ"ל היה לי למשיב נפש כי שמעתי שכמה וכמה אנשים כאשר יבואו לדברי רבינו ז"ל הנ"ל שמסיים וגידולו מן הארץ כי צריך המקבל וכו' עמדו משתומם מה שייכות זה למעלה ובזה מבואר כמין חומר.

דברי בנך נחמן
(שארית ישראל)

ב"ה יום ד' דחול המועד סוכות תרל"ה לפ"ק פה מארייאניווקע, עילת כל העילות יקים לנו את סכות דוד הנופלת בבי"א.

שוכ"ט לכבוד א"א עטרת ראשי ה"ה הוותיק ועושה חסד המופלא והמופלג בתו"י תהלתו מפורסמים לשבח בקש"ת מוהר"ר צבי נ"י בשמש בטהרו יושב בשבת תחכמוני בארץ הקדושה ארץ צפת תוכב"ב אכ"ר.

בארמנותינו ב"ה פה כולנו בחיים ושלוה כה יתן ה' וכה יוסיף ה' כהנה וכהנה אמן נצח סלה ועד.

אם כי רבו האוסרים לכתוב בחוה"מ אבל בדבר האבד לית מאן דפליג וברט חידושי תורה אשר אם לא יעלם בכתב הן המה נוחים לאבדם לכן אמרתי עם עט הסופר לכתוב אשר שמעתי מפי הרב ר' זלמן נ"י דק"ק מעדוועדיווקע בראש השנה, חידוש נפלא שהעלה בשכלו הו"ד על מאמר רבינו ז"ל בסימן כ"א ההתורה עתיקא טמיר וסתים אות ג' בסופו וז"ל וזה שאמרו חז"ל מנין שאין מסככין אלא בדבר שאין מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ וכו' ואד הן הן אלו העננים הנ"ל והן בחי' קודש וגדילין מן הארץ כי צריך המקבל הזה להיות חכם כי הקב"ה יתן חכמתא לחכימין בבחי' ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, ע"כ לשונו הזהב. ואם אמנם כל דברי רבינו ז"ל המה עמוקים וגנוי נסתרות סודות ורזין בכל דיבור ואות מספרו הנורא אבל גם המה ישרים לביים לשכלתנו הפשוט ג"כ, והמאמר הזה א"א להבינו בפשיטות ובפרט מה שמסיים כי צריך וכו' המה כספר החתום.

והרב הנ"ל אסבא לי עפ"י דברי התוס' במסכת סוכה דף י"ב ע"א עיי"ש, ואבאר לך בקיצור מופלג כי הגמ' מביאה פלוגתת ריש לקיש ור' יוחנן, ריש לקיש מלמד שאין מסככין אלא בדבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ מן המקרא הנ"ל ואד יעלה מן הארץ ור' יוחנן יליף מן המקרא חג הסוכות וכו' ע"ש. ובתוס' ד"ה בפסולת וכו' מבאר עפ"י הירושלמי מאי טעמא לא יליף ר"י מהמקרא ואד יעלה הנ"ל היינו מענני כבוד כי ר' יוחנן אמר עננים מן השמים הם באים ואין גידולו מן הארץ ור"ל אמר אין עננים אלא מלמטה שנאמר מעלה נשיאים מקצה הארץ על דעתיה דר' יוחנן לאחד שכיבד את חבריו בחביות של יין וקנקנים, על דעתיה דר"ל לאחד שאמלחבירו תן לי

המשך כתב היד של הגליון העבר.

(י) עוד מתיקוני הר"ן, אעפ"י שהערה זו היא מלא מרירות כמבואר בכל הספרים והוא מדברי חז"ל על פסוק אדם לעמל יולד אשרי מי שעמלו בתורה וכו' אעפ"י כ' זהה מאד להודות להשי"ת על הרחבות שמרחיב לו בכל עת, כמבואר (בליקוטי מוהר"ן ח"א סי' קצ"ה על פסוק בצר הרחבת לי) וכמו שמפליג מאד בעצת השמחה של מצוה, ולדוגמא (בליקוטי מוהר"ן ח"א סי' כ"ה) שמכנה כל עניני היצירה בשם מדמה והכנעתו ע"י שמוחה, כמו כן גינה התלהבות היצר כמבואר (בליקוטי מוהר"ן ח"א מ"א) וכמו שמגנה מדת העצבות בכמה מקומות כמו כן משבח מעלת לב נשבר שעה אחת מיוחדת ביום (שיחות הר"ן סי' מ"א מ"ב מ"ג). וכן הפליג מאוד במעלת אנחה על עוונותיו בכמה מקומות, גם אזוהרת הר"ן על וידי דברים לפני החכם וענין זה נהג הר"ן לבדו ולא תלמידו, ולא נפלאות הוא מעניני הגוף וכו' כאשר יחלה אדם מוכרח לספר לפני הדאקטור כל עניני מחלתו כל שכן ברפואת הנפש וכו', וכן נהג הרה"צ ר' זוס"ר וכו' והרה"צ ר' משה בהר"ב ר' נחמן מקאסוב. והרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב הפליג מאוד בשבח מאמר אנכי (ליקוטי מוהר"ן ח"א סי' ד') המדבר מענין וידי דברים, והרה"צ ר' לייב מטרסטרנעץ המפורסם לשבח ולתהלה אשר הי' מריעיו של הסבא, קודם שנסע לארה"ק בסוף ימיו שאלו אותו בניו לאיזה מפורסם להתקרב, והשיב להם כאשר ימצא חכם שנוהג בתיקון של וידי דברים יתקרבו אליו, וכאשר [נודע] להם שהר"ן נוהג הנהגה זאת נתקרבו אליו. [הנה"י יש לציין, שר' יודל תלמיד רביה"ק היה חתנו של ר' לייב דנן ע"י חיי"מ תרי"א]. וכן מובא (בחיי מוהר"ן בשיחות השייכים להתורות סי' נ"ה) מעשה בשם הבעש"ט.

וכן בכל המדות לאו בחדא מחתא מחתינהו, כגון כמו ששבח מעלת החכמה כמו כן גינה חכמות חיצוניות של אפקרסות כמבואר (בהמעשה של הבעל תפילה הנ"ל) ובשאר מקומות, וכן בנפלאות הבריאה ידבר הרבה מאד לשום לב ע"ז, בפרט (בליקוטי מוהר"ן ח"א סי' י"ז על פסוק ויהי הם מריקים שקיהם, ובליקוטי הלכות יו"ד הלכות סימני בהמה וחי' טהורה הלכה ד') על פי מאמר הנ"ל חידושים נפלאים בענין זה וזה מעט מלשונו שם סי' כ"ג כ"ד [שזה עיקר תכלית האמת דהיינו לידע שהשי"ת ברא כל דבר ולהכיר אותו ית' ע"י כל דבר

שבעולם, כי בוודאי מי שהוא מבין על כל מיני מתכות ועל כל הסחורות וא"א להטעותם בעסקי מו"מ כי יודע ומכיר בין כסף סיגים לכסף צרוף וכן בכל הסחורות בין רע לטוב, הנה אעפ"י שהוא מבין גדול כ"כ בסחורות וחפצי חול אעפ"י כ' אם אינו מסתכל על התכלית לעשות המו"מ לשם שמים כדי שיוכל לעסוק בתורה ולהרבות בצדקה הנה איש כזה בוודאי הוא רחוק מאמת, מכל שכן מי שהוא חכם גדול בחכמות חיצוניות אפי' אם משיג כמה דברים לאמתתן כמו שיש כמה חכמות שהשיגו אמתתן כגון חכמת ההנדסה והמספר אעפ"י כ' אם אינו מסתכל על התכלית האחרון, מכ"ש אם ע"י חכמתו נתעה ונבדק מחכמה לחכמה עד שבא לידי כפירות בהשי"ת או בדבר אחד בתורת משה בכתב ובעל פה, הנה איש כזה לא די שרחוק מאמת כי אם הוא עיקר השקר, כי מה יועיל לו שידע שקרקע זו כך וכך ארכה ורחבה באמת על פי חכמת ההנדסה ומספר, או כמה גובה המגדל הזה וכו' מאחר שאינו מאמין ויודע מי ברא אותו, ואינו חושב מחשבות ואינו משתדל לעבוד באמת את מי שברא הקרקע הזאת והמגדל הזה עם כל החכמות הכלולים בהם, וחכמתו ודעתו הוא שובבתו כי ע"י חכמתו דייקא הוא מתרחק ביותר מעצם האמת שהוא השי"ת והתורה והצדיקים אמתיים, והוא מטעה ומרמה את הבריות בחכמתו כי אעפ"י שחכמותיו הם אמתיים שיוודע מופתי ההנדסה וכיצא לאמתתן אעפ"י כ' מאחר שמתרחק ע"י מחכמה אמתיית שהוא תורת משה בכתב ובעל פה בוודאי אין שקר וטעות גרוע מזה שמחליף עולם עומד בעולם עובר, ובאמת אינו מטעה את העולם כי אם את עצמו כי אחריתו עדי אובד, כי סוף כל סוף ישוב אל העפר ומאומה לא ישא בעמלו מכל חכמות כאלו כי יהי' אחריתו להכרית ע"י דייקא מאחר שחטא והחטיא את הרבים בכפירות ובלבולי אמונה ע"י חכמותיו דייקא. והוא דומה כמו מי שהוא חכם בגניבות בכמה תחבולות איך לכנוס לתוך הבית הסגור ומוקף בשומרים, והוא עושה תחבולות בחכמות נפלאות עד שחותר וגונב אוצרות מבית המלך, נמצא שהוא חכם גדול ומתפאר את עצמו בחכמתו לפני חבריו הגנבים כמה רב חילו וחכמתו לחתור ולגנוב סגולות כאלו, ואחר כך תופסין אותו ומענין אותו בכל מיני עינויים ותולין אותו על עץ וכל האוצרות חוזרין לבית המלך. וגם זה הגנב היה חכם אמתי שידע חכמות באמת איך לגנוב מבית סגור מה שאנו אין אנו יודעין שום דרך לזה, ואף על פי כן

לא הועיל לו חכמתו, אדרבא על ידי זה דייקא עינו אותו בעינויים משונים כל כך. וכן יש לזה משלים הרבה בלי שיעור יבנים המשכיל החפץ באמת מעצמו. על כן אין שום חכמה ותבונה ועצה לנגד ה' כמו שכתוב (ירמיה ח') הנה בדבר ה' מאסו וחכמת מה להם וכו'. נמצא שעיקר האמת הוא התכלית דהיינו שישתכל בכל דבר על האמת לאמתו שבכל דבר שיראה יאמין מיד שה' יתברך ברא אותו ברצונו בתבנית הזה ובטעם הזה וכו', וכסוף וישתוקק וישתדל לעבוד ה' יתברך על ידי זה הדבר, כמבואר בדברי רבינו ז"ל בהתורה לכו חזו מפעלות ה' (בל"ת סי' ל"ט) וכו' וזה עיקר האמת. אבל מי שיוודע האמת שזה כסף צרוף וזה כסף סיגים אבל כופר בעיקר חס ושלוש בהבורא אותו, או אפילו אם מאמין בהשי"ת שברא אותו אבל אינו מאמין בהמחוות התלויות בזה הדבר, כגון שהוא חכם גדול לעשות בזה ובכסף וידע האמת להבחין בין כסף סיגים וכו' כנ"ל אבל הוא עושה מלאכה בשבת או ביום טוב, הנה בוודאי אין שקרן ורשע יותר ממנו מאחר שכופר במחוות שבת ויום טוב שנחשב כמומר לכל התורה שהיא תורת אמת וכן כל כיוצא בזה וכו' עכ"ל.

וביותר מבואר מאמר הנ"ל למי שבקי בהמעשה שאירע בעיר בוקרעשט לפני שנים עשר שנים, והגם כי הסיפור ארוך הרבה אבל יש בכלל מאתים מנה וזה תוכן הענין, כי אחד מהשטודענטין איש חריף גנב את סוכות בנות של זהב ועיניהם של אבנים טובות הנמצא בבית האוצר סגולת מלכים דשם, ואביו המליץ עבורו לפני השופטים כי אנוס בדבר כי באונס והוא אסור באזקים לקחו אותו לבית השקאלע, ובסיבת זה הגיע לחכמות וחריצות כזאת, אבל לשווא הי' טענותיו לפנייהם כי המיתו אותו ע"י סם המות.

וכלל הענין כי הר"ן למד כל הספרים הקדושים ש"ס ופוסקים ותנ"ך וכל ספרי הזוהר ומדרשים וספרא וספרי ותוספתא וכל הכתבי האר"י ז"ל וכל הספרי מוסר הרבה מאד בבקאות גדול וכו' כמובא (בשבחי הר"ן שאצל הסיפומ"ע סי' ז' ע"ש), גם דיבר עם כל הצדיקים אשר בזמנו וחקר אצלם את אשר הועיל לכל אחד מהם להגיע לשלימות מעלתו, וכמובא מזה (בליקוטי תנינא סי' כ"ה וק"א, ושיחות הר"ן סי' קע"ד) ועל זה היסוד חיבר את ספריו והדריך אנשיו, כי כל ישעו וכל חפצו להיטב לנפשות ישראל לנצח כמובא (בחיי מוהר"ן) שאמר שכל התורות שלו אינם נחשבים נגד דיבור אחד שזוכה להכניס בעולם בשביל זכות הרבים ורק זה עיקר אצלו, ועיי' (בחיי מוהר"ן מעלת תורתו וספריו סי' כ"ט).

וכן בשאר המדות ועצות לאו בחדא מחתא מחתינהו, כגון בתורה אזמרה לאלוקי בעודי

(ליקוטי מוהר"ן ח"א סי' רפ"ב) ד"ה כי צריך לדון את האדם לכף זכות אפי' מי שהוא רשע גמור, וידוע שכמה אנשים שבו להשי"ת ע"י שראו כל הנאמר במאמר הנ"ל, (ובספר המדות של הר"ן אות ר' מענין הרחקת רשעים סי' ו') ז"ל [מי שמלמד זכות על רשע גם הוא נקרא רשע]. גם עיין (בליקוטי הלכות או"ח הלכות ברכת הפירות הלכה ה' על פי מה שנאמר בליקוטי תנינא סי' פ"ח) ד"ה דע שיש דברים אבודים וכו', אות ט"ז ד"ה וזה בחי' ד' הלכות שנעלמו ממשנה רבינו ע"ה וכו', מובן משם כי הכל לפי המקום והזמן, וכן יאמר (בליקוטי תנינא סי' מ"ט) שאיש הכשר שעיקר מגמתו אחר יצרו הטוב אזי לטובה יחשב אף מה שנשאר אצלו מחמיות היצ"ה ר' כי גם זה נתהפך אצלו אל הקדושה דהיינו אל כוונת התפילה, וכן להיפך לאשר אינו כשר ועיקר אצלו היצ"ה ר' אזי אפי' כוונת התפילה שנוזמן אצלו, ג"כ לפעמים ליצ"ה ר' יחשב ואינו מקבל שכר על זה.

וכן בענין אזהרת הר"ן לבלי ללמוד חקירת הרמב"ם, דעת לנבון נקל שהר"ן אינו מסכים רק על חקירות שאין להם שום בנין על פי תורה"ק, ואך בעקבות ראשונים הלך הר"ן כאשר מביא דברי השל"ה (שיחות הר"ן סי' ק"ב) במסכת שבועות בקיצור, וז"ל השל"ה [מסכת שבועות אות כ"ט] הרחקת לימוד פילוסופיא מבואר בדברי הקדמונים והאחרונים, ואם להביא כל מהם הוא עלי למשא, אפס קצת מהם תראו מש"כ רב האי גאון (נמצא בעין יעקב במסכת חגיגה במאמר ד' נכנסו לפרדס ע"ש) והרא"ש ז"ל כתב בתשובה סי' כ"ה וז"ל: "ואעפ"י שלא ידעתי מחכמות חזוניות בריך רחמנא דשיובן מינה, כי בא האות והמופת להדיח האדם מיראת השי"ת ותורתו כו' עד לא תהא תורה שלנו כשיחה בטלה שלכם חכמת הגיונים אשר הרחיקו כל חכמי הדת כו' עד כי חכמת התורה וחכמות הפילוסופיא אינן על דרך אחד, ואמר החכם כל באיה לא ישובון, ר"ל כל הבא ונכנס מתחלה בחכמה זו לא יוכל לצאת ממנה להכנס בלבד בחכמת התורה כי לא יוכל לשוב מחכמה טבעית ולא ישיג לעמוד על חכמת התורה שהוא ארחות החיים, כי יהי' לבו תמיד על חכמת הטבע ותעלה ברוחו להשוות שתי החכמות יחד ולהביא ראיה מזו לזו ויעוות משפט כי שני הפכים אלו הם צרות זו לזו ולא ישכבו במקום אחד" עכ"ל. וכמובא שם תשובה שהשיב הגאון הגדול הנ"ל אל הנגיד, וזה מה שכתוב: "תיקון הגוף והנפש ומישור הנהגות האדם הוא עסק המשנה והגמ', ואשר יסור לבו מזה ויתעסק בדבריהם ההם אשר זכרתי יסור מעליו יראת שמים ויפסיד באותן הענינים, כי יסלק מעליו כל דברי תורה לגמרי, ומזאת ההסרה יארע לבני אדם שישתבשו דעתם עד שלא יחושו לעזיבת התפלה ולשאיר תפלה אצל אשר ימציאו עצמם לתורה וליראת יי"ה" ע"ה.

שמים ואחרי התשובה בלא פקפוק ולא ישובו שום ספק בהקב"ה, ואם תראה שאותם בני אדם שמתעסקים באותם הדברים ואמרו לך כי הוא דרך סלולה ובה ישיגו לידיעת הבורא לא תשמע ולא תאבה להם, ודע באמת כי יכזבו לך ולא תמצא יראת חטא וזריזות וענווה וטהרה וקדושה אלא באותם המתעסקים במשנה וגמ', אלו דברי הגאון רבינו האי ז"ל אביהם של ישראל" עכ"ל בעל הע"י. גם קודם לזה כתב כדברים כאלה, הנך רואה בעיניך שגם אז בימי הקדמונים שכל מי שנטה אחר דרכיהם הרעים היה פורק עול ועזב את התפלה לגמרי, וע"כ באמת גם אז כל מי שנגע יראת ה' בלבו הי' צועק עליהם, וע"ש כי קצרתיו.

בעל שבילי אמונה - נכד הראש היה כמו שכתב פעמים בספרו דף ק', הוא כתב בנתיב הח' וז"ל: "ראיתי טועי רוח שחשבו עשיית המצווה שאבי ורבי נושאין ונותנין בהם דבר קטן שלא עלה ביד המתעסק בהן שכר עשייתו, שאין בעשייתו רק שקיים מצוות השי"ת, עד ומוזה יצא להם ביטול העשייה בכלל המצוות בתפלה ותפילין ואיסור והיתר ואין נותנין דעתן רק בחכמות הפילוסופיא וחושבין שזהו מעשה מרכבה, וזה באמת אבדון ומוות והמאמינים כן נבדלין מקהל ישראל וכו' עד מרוב עוונות נמצאים מבני עמינו נמשכים אחר הפילוסופיא אפרים רועה רוח ורודף קדים וברית עם חכמי האומות יכרתו להתעסק בחכמת היוונים ויהיו לאחור ולא לפנים, ומהמונם הם מהחיצונים כי למדו בפילוסופים הנקראת חכמה חיצונית וכו' והביא ראיה מפרק חלק כי לומדי הפילוסופיא אין להם חלק לעולם הבא, אחר כך הודה ולא בוש על חטאתו אשר חטא בלמדו מעט ממנה בזה הלשון עם היות שידעתי שעשיתי בזה עוון אשר חטא את עוונתי אני מכיר וחטאי אני מזכיר" כו' ע"ש כי קצרתיו.

והרשב"א ז"ל סי' תי"ט בתשובותיו האריך בזה, והא לך שנים שלשה גרגירים, מראשי אמירי אמריו אמר, המתמיד בספרי היונים עושה אותם עיקר ועוקר תורת ה' ומן החרב אשר בידם לא נשמר וישים מור למתוק ומתוק למר, מעורר על תורת אמת מצה ומריבה וכו' עד גם ראיתי את הלחץ שלוחצים ונחלצים נגד התורה וחכמיה וכמעט עוקרין כל תחומיה, עד ואם יש בספרים ההם קצת דברים מועילים יש בהם כמה נזקים ושועלים מחבלים כרמים ומושכים המתמיד בהם בחבלי השוא ונתעה לא יאמין בשוא ויצא שכר הדבר הטוב בהפסדיו במכות אשר הכוהו חכמים בין ידיו, ואם אסרו חז"ל (סנהדרין ק' ע"ב) להגות בספר בן סירא כל שכן באלה יש שגורמים לסור מאחרי ה' "היחנה איש איש בחיקו ובגדיו לא תשרפנה" וגו', ויתר דברי קצבו אשר קצב על יושבי עיר פרובינצא על התעסקם בחכמות חיצוניות והחרם שהחרים הוא ובי"ד שלא להתעסק בהם הנה כתובים על ספר תשובותיו

ע"ש. והשר הגדול החכם הרופא ה"ר יהודה בן אלפכאר כתב לרד"ק בזה הלשון: "יאמר נא קמחי ששמו צמח, מתי נתנו מקראי קודש להידרש במדות החכמה היוני וילכו אחרוניתי, ומתי נחה אברהם על אפרים ותעלה ותצא מרכבה ממצרים, לא כן הדבר כי מציין תצא תורה ודבר ה' מירושלים, והאריך עוד ע"ש. והחסיד הרב ר' שם טוב בהקדמתו לספר האמונות אשר לו נתערעם על מתפלספי בני עמנו ביזה להם לעג להם וכו', בסוף דבריו אמר כשחקרתי בדבריהם בערה בקרבי שלהבת כי פרחת בבני ישראל צרעת ממארת, וראיתי כי בכל הדורות האלה כפרו והמירו המופלגים בחקירה ע"ש. ור"ת בספר הישר מנה י"ד דברים שמבטלים עבודת השי"ת והאחד מהם החכמות הרעות וז"ל: "יש חכמות משחיתות האמונה כגון חכמת חיצונים וחכמת הפילוסופיא, ואין צריך לעובד אלקים לשקול עליהם רק ירחק מהם בכל כחו כי טרם שיישיג מהם תועלת יאבד אמונתו, וכמה חכמים בעיניהם חשבו שעלו למרום החכמה ושעמדו בסוד גדול ולא ידעו כי רחקו מאמונה ולא יכירו הדבר כי המתעסק בחכמת הפילוסופים תרחיקוהו מעט מעט והוא לא ידע, ולא יבטח הנכנס בפילוסופיא שלא תאבד אמונתו" וכו' עכ"ל בשער ו'. ובשער י"ג כתב עוד וז"ל: "אם יתעסק בחכמות החיצוניות אשר מחייתו הם יצטרך לבקש עסק אחר שתהיה מחיתו ממנו וישליך עסק זה, כי יותר ההיזק הבא עליו מן התועלת שירויח בו, כי כל המשחיתים אמונתם המאבדים תקותם מהעולם הבא הם אשר דבקו בחכמות חיצוניות ואשר יתחברו ללומדיהם. ואם יחשוב שהוא חסיד ואל יוכלו החכמות להשחית אמונתו אין הדבר כאשר ידמה אבל הוא מתרחק מעט מעט מהאמונה ואינו מרגיש. ויחשוב שהוא מחזיק בתומתו והוא לא ידע שהוא רחוק ממנו מאוד" וכו' עכ"ל. ומה מאד האריך הרב המקובל [ר' מאיר נ' גבאי] בספרו עבודת הקודש בחלק התכלית פרק טו - יט ופרק א' מחלק סתרי תורה, בפרקים אלו גילה קלונם ברבים והזהיר במאד מאד מהם, ואמר כי שלמה המלך ע"ה יסד ספר משלי ברוח הקודש על שתי נשים אחת אהובה ואחת שנואה, השנואה היא הפילוסופיא אשה המנאפת והיא אשה זרה אשר אמריה החליקה, והיא המפתת את האדם ולא ידע כי בנפשו הוא מביא לידי מינות. והאשה המשכלת אשה יראת ה' היא תתהלל היא תורה ציווה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה, ובזוהר פרשת כי תצא גילה כי אית שדים תלמידי חכמים וכנגדן בארץ מארי פילוסופיא דישאל עכ"ל.

וכן (בשיחות הר"ן סי' רט"ז) "עיין אלשיך על משלי ובפרט בקאפיטול ז' בדרך שלישי שם מרחיב הדיבור והאזהרה להתרחק מהם, וע"ש כי מדבר שם בדרך צחות ונפלא ומסביר הדבר איך הם מטעים את העולם, שבתחלה אינם מגלים האפיקורסות והכפירות שלהם רק מראים

15

התורה הזמנית

הננו להודיע לכל האברכים, המקושרים לרביה"ק ולתורתו הקדושה, הבוקעים גידי קשיות הלב, שבמסגרת התורה הזמנית הנלמדת בין כלל האברכים, כרצון רבינו שרצה שנלך עם תורותיו, לומדים עכשיו

תורה כ"א - "עתיקא טמיר וסתים"

המדברת מענין קדושת שבעת הנרות, כהכנה ראויה לחדשי הקיץ

וכאן המקום לעורר מחדש את ענין כתיבת חידו"ת על התורה כדי להדפיסם עלי גליון זה כי "בוודאי היושר לגלות הסגולה לעם סגולה"... חזקו ואמצו בדבר זה, ואל יהיה בעיניכם קל מה שאמר רבינו שצריך "להיטיב מטובו לאחרים"

חידו"ת יתקבלו בברכה

עד יום ד' י"ג סיון

בברכת התורה המערכת

למשלוח חידו"ת: צ'ציק. שומרי אמונים 12

הודעה חשובה

הגליון הבא יצא לאור בעז"ה לקראת "שבת מירון" שע"י "מורשת הנחל" שב"ק פרשת שלח - מברכים תמוז הבעל"ט ניתן לשלוח מאמרים מכתבים וכדו' עד יום ד' י"ג סיון המערכת

מזל טוב וגדיא יאה

משגרים אנו בזאת אל קדם מורה דרכנו מאיר עננו בנתיבות סלולות ב'עיון ההלכה' ובלימודיה, המעמדנו בקרן אורה לדעת את המעשה אשר נעשה בכל נפתולי החיים ובפרט, בשיעוריו הבהירים הנפלאים והמיוחדים בערוב ימי חג ומועד

הרה"ג ר' יצחק רוזנבלט שליט"א

מורה ודאין פעיה"ק ירושת"ו

לרגל יום שמחת לבו באירוסו בתו תחי'

עב"ג למז"ט בשעתוכ"צ

ברכותינו ואיחולינו: שיוכה לרוות מלא חפניים נחת דקדושה ממנו ומכל יו"ח לראותם הולכים בדרך ישראל סבא ע"פ הדרך הסלולה מרבינו הק', מתוך הרחבת הדעת וסייעתא דשמיא, ולהמשיך בפעליו הברוכים להאיר פני תבל ומלואה ויתבדרון שמעתיה בי מדרשא

המברכים

תלמידיו שומעי לקחו

בכולל "אורות הנחל"

הכרת הטוב

בצאתנו מהמעמד המרומם והמעורר בציון דן בן יעקב, בליל

ספירת "יסוד שביסוד"

הננו להודות מקרב לב

לאברכים היקרים שהושיטו יד תומכת לעזור בגוף בנפש

וטירחא כדי שיצא הכל על צד היותר טוב

ותודה מיוחדת לאנ"ש הנדיבים הנכבדים

כ"א בשמו הטוב יבורך

שהרימו את נדבת לבם ביד נדיבה להרוות צמאי חסדך

להאכיל נפשות רעבים

וברכתנו צרופה: יתן ה' להם שפע ברכה והצלחה ורוב טוב

בזכות יוסף צדיקא - הוא המשביר לכל הארץ - הרשום במידת

היסוד, ובזכות כנסיה זו לשם שמים יושפע שפע רב בכל

העולמות, ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה אמן סלה

המברכים מקרב לב

איחוד האברכים הצעירים

ברכת מזל טוב חמה ולבבית לחברינו היקרים:

ר' משה יעקב צוקר, ר' דוד לייב בריון, ר' יוסף שפירא, ר' שמעון קעניג, ר' נתן סיעה, ר' יעקב נתן אנשין להולדת הבנות

ר' אהרן צוקר, ר' שמעון יוחנן גלנט, ר' שמואל דוד ווייצהנדלר, ר' נתן ברי"ק שפירא, ר' שמואל מאיר בר"ש אנשין, ר' ישראל יעקב שפירא, ר' נחמן נתן טייכנר להולדת הבנים